

**PER UNA GEOGRAFIA SOCIAL DEL PORTAL DEL
CONEIXEMENT.**

**Estudi dels usuaris i de la seva mobilitat quotidiana
previ a la redacció del Pla Director**

**Dr. Carles Carreras i Verdaguer
Dr. Sergi Martínez Rigol
Grup d'Estudis Territorials i Urbans
Universitat de Barcelona**

Sense aparcaments, amb els carrers mal traçats, amb els edificis, els paviments, l'enllumenat i els intents d'enjardinar en estat absolutament ruïnós, amb les instal·lacions generals agonitzant, avui el Campus de Pedralbes és molt pitjor que qualsevol barri residencial de l'època de la gran especulació dels promotors immobiliaris dels anys 60 i 70.

Oriol Bohigas, "El Campus universitari de Pedralbes" a AA.VV. *Història de la Universitat de Barcelona*. Ed. Univ. De Barcelona, Barcelona, 1990; p.579.

Però el que trobo depriment és que si bé tothom s'ha queixat sempre de que la Diagonal era una ruptura que impedia la relació de conjunt, resulta que els espais comuns entre les facultats i escoles, i que hauria de constituir el teixit del campus, no solament no es relacionen, sinó que es troben en un estat d'abandonament lacerant, transformats en aparcaments salvatges i en fangar quan plou.

Lluís Permanyer, *Biografia de la Diagonal*. Ed. La Campana, Barcelona, 1996; p. 143.

0. INTRODUCCIÓ

El **Portal del Coneixement** és l'àrea universitària situada a ambdós costats de l'avinguda Diagonal de Barcelona, més coneguda com a campus de Pedralbes o zona universitària, localitzada en la partida medieval de Bederrida de l'antic municipi de Les Corts de Sarrià, en la qual es localitza el conjunt de serveis científics i universitaris més gran de Catalunya. Entre aquests serveis, hi són inclosos els de la Universitat de Barcelona (UB), de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) i també alguns del *Consejo Superior de Investigaciones Científicas* (CSIC) (taula 1 i mapa 1).

L'àrea sol ésser dividida en dues parts, una situada a la banda de muntanya de l'avinguda Diagonal, anomenada campus nord, i un altra situada a la banda de mar, anomenada campus sud, divisió bon xic artificial que alguns cops, però, s'utilitza en aquest estudi per introduir una certa diferenciació de les dades. Mentre que els serveis de la UPC i del CSIC es troben distribuïts de forma pràcticament igual entre ambdós campus, els de la UB estan concentrats sobretot al campus sud, on hi ha vuit de les onze facultats que aquesta universitat té al Portal del Coneixement, més altres instal·lacions importants tant pel nombre de treballadors com per les funcions que realitzen, com el Parc Científic, el Servei d'Esports o la Fundació Bosch i Gimpera, entre d'altres.

Fent una mica d'història, l'expansió de la universitat dins de la ciutat des del primitiu emplaçament de la plaça Universitat sembla seguir el camí que iniciaren les obres fetes ran de la celebració del Congrés Eucarístic del 1952, sobretot cap a la Diagonal. En efecte, dos anys abans havia estat creada una Junta d'obres de la ciutat universitària que no aconseguí fer aprovar el trasllat de les instal·lacions universitàries al firal de Montjuïc i hagué de decantar-se per aquesta altra localització. Del 1956 és datat un pla de constitució d'un campus en terrenys que havien estat propietat de la família Güell i que contenen encara avui algunes restes de construccions d'Antoni Gaudí². Només els edificis de la Facultat de Farmàcia³ i dels col·legis majors Sant Raimon de Penyafort i Verge de Montserrat foren edificats segons el pla, dissenyats per l'arquitecte J. Vilaplana, el 1957. Entre 1955 i 1961, fou construïda l'escola d'Alts Estudis Mercantils, segons projecte dels arquitectes F. Javier Carvajal i Rafael García de Castro, ja de factura racionalista, a l'altra banda de la Diagonal. Finalment, el 1958, els arquitectes Guillermo Giráldez, Pedro López Iñigo i Xavier Subias i Fages⁴, feren el pla de la

² Segons el llibre *Arquitectura de Barcelona* els terrenys costaren 150 milions de pessetes (Hernández-Cros, Mora, Pouplana, 1972). A la facultat de Farmàcia hi ha dues portes de la propietat Güell obra de Gaudí del 1884 i 1887 i una a la facultat de Dret.

³ L'edifici de la facultat de Farmàcia també era inicialment planejat per haver estat col·legi major.

⁴ Aquests mateixos arquitectes feren la facultat d'Econòmiques, entre 1964 i 1967.

Facultat de Dret⁵, primer edifici universitari ja clarament compromès amb els nous corrents arquitectònics, que incorporava un mural de l'escultor J.M. Subirachs (1927).

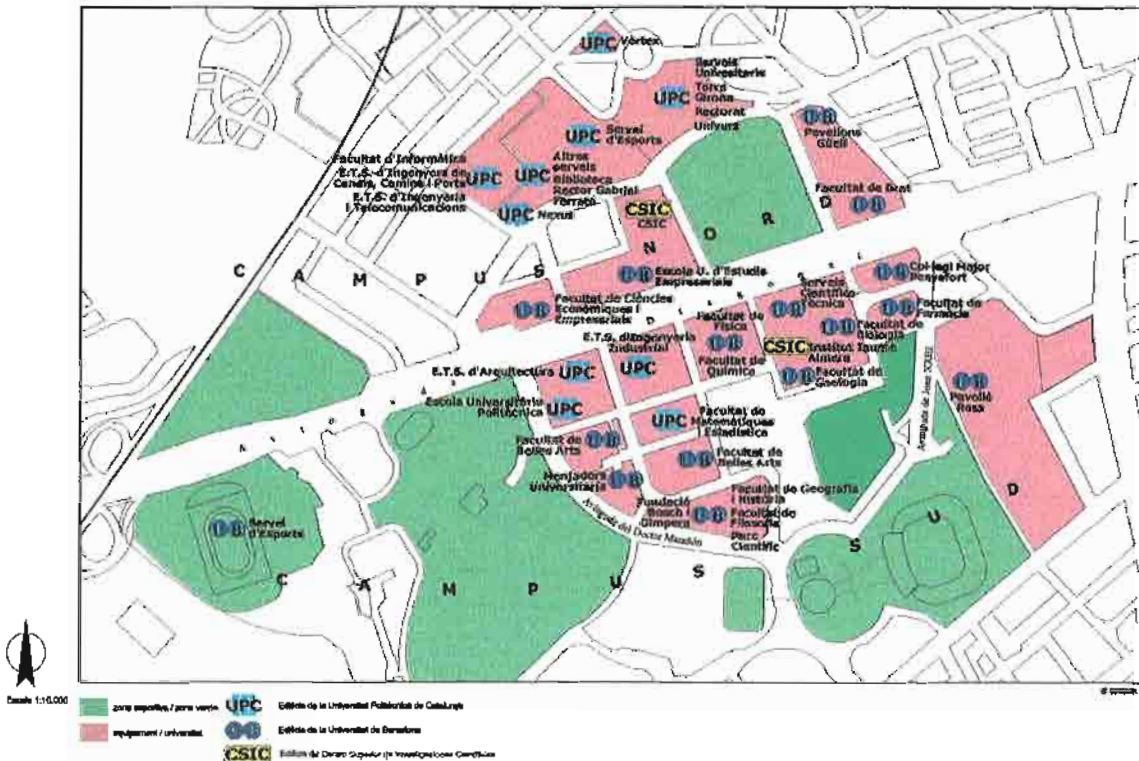
Taula 1. Llistat de centres universitaris del Portal del Coneixement per campus.

<i>UNIVERSITAT DE BARCELONA (UB)</i>	<i>UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA (UPC)</i>	<i>ALTRES</i>
Campus Nord		
Escola Universitària d'Estudis Empresarials	Escola Tècnica Superior de Camins, Canals i Ports de Barcelona	Consejo Superior de Investigaciones Científicas
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials	Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de telecomunicació de Barcelona	
Facultat de Dret	Facultat d'Informàtica de Barcelona	
Pavellons Güell	Vèrtex	
Emprese concessionàries	Torre Girona	
	Nexus	
	Biblioteca Rector Gabriel Ferraté	
	Poliesportiu	
	Empreses concessionàries	
Campus Sud		
Facultat de Física	Escola Universitària Politécnica de Barcelona	Consejo Superior de Investigaciones Científicas (Institut Jaume Almera)
Facultat de Química	Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona	
Serveis Científic-Tècnics	Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona	
Facultat de Biologia	Facultat de Matemàtiques i Estadística	
Facultat de Geologia	Empreses concessionàries	
Col·legi Major Penyafort		
Facultat de Farmàcia		
Facultat de Belles Arts		
Servei de Menjadors		
Facultat de Filosofia		
Facultat de Geografia i Història		
Parc Científic		
Edifici Modular		
Pavelló Rosa		
Servei d'Esports		
Fundació Bosch i Gimpera		
Empreses concessionàries		

⁵ La facultat de Dret fou incorporada als plans de la nova ciutat universitària de forma precipitada, sembla que com a reacció a la tancada d'estudiants al paraninf de la plaça Universitat del 1956, que fou majoritàriament atribuïda als d'aquella facultat. Aquesta assemblea d'estudiants i la tancada posterior proseguia d'alguna manera els moviments populars antifranquistes que cristallitzaren en la vaga de tranvies del 1951 i significava una certa recuperació de la sintonia entre la ciutat real, que no l'oficial, i la universitat.

A començaments dels anys 1960, es construïren les escoles d'Arquitectura, d'Aparelladors i de Belles Arts, també a la banda sud de la Diagonal, les dues primeres passaren a formar part de la Universitat Politècnica de Catalunya creada el 1971. Després, progressivament les altres Facultats foren omplint els buits de forma més o menys ordenada, sense cap urbanització dels terrenys intersticials, llevat del Campus nord on hi ha hagut major regulació. Al mateix temps, l'avinguda Diagonal anava esdevenint la porta principal d'entrada i sortida occidental de la ciutat en les seves comunicacions cap al Baix Llobregat, cap al centre i migjorn de Catalunya i cap a la resta de la Península Ibèrica, tot convertint-se per això en una barrera molt marcada dins del que només de nom anava esdevenint una ciutat universitària.

Mapa 1. Plànol de situació. Portal del Coneixement

Alguns, com Oriol Bohigas, han culpats reiteradament les universitats, especialment la de Barcelona de no “complir les seves obligacions com qualsevol ciutadà: ordenar l'espai del seu entorn, entenent que té entre les mans un dels millors sectors d'una ciutat que s'esforça a redreçar-se.” (Bohigas, 1990; p. 580). Les universitats lògicament tenen la seva responsabilitat, totes dues, ja que la facultat d'arquitectura no només devia heretar el seu solar, l'edifici i el claustre de professors, sinó tota la seva tradició acadèmica i professional en incorporar-se a la UPC; també, però, la ciutat en deu tenir alguna de responsabilitat, especialment els qui després de la publicació de les crítiques esmentades han dirigit els esforços urbanístics per al redreçament o, més precisament, per la reconstrucció de

Barcelona. Perquè la ciutat necessita la universitat, com la universitat necessita la ciutat en una relació simbiòtica que en un altre lloc ja ha estat estudiada (Carreras, en premsa).

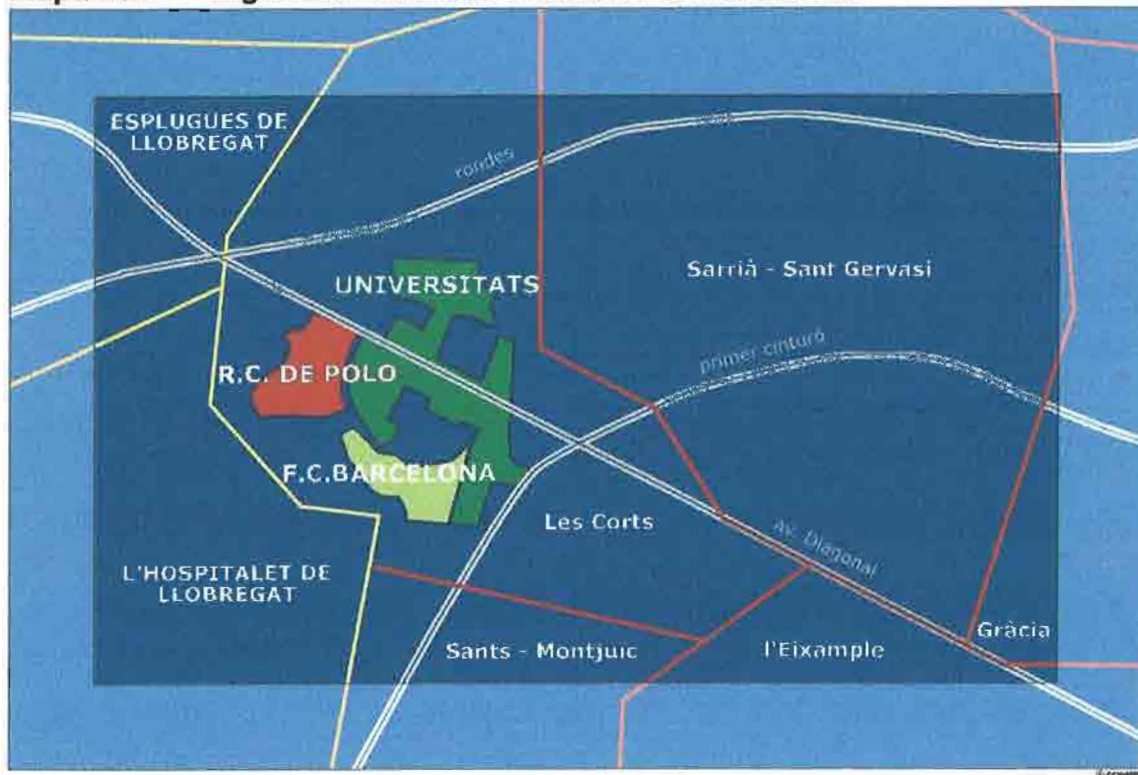
En aquest sentit, començant ja pel seu propi nom, el Portal del coneixement permet d'entrada mostrar la gran rellevància de les tasques docents i de recerca bàsica i aplicada que es realitzen en aquest sector urbà, que en fan un veritable portal d'informació a través del qual, com es fa per Internet, es pot navegar per camps disciplinaris diferents i variats. Al mateix temps, però, el nom també destaca la importància que la ciutat ha de concedir al desenvolupament del coneixement en poder organitzar un veritable portal d'entrada a la ciutat amb centres universitaris a banda i banda per a que el vegi tota la gent que ve del sud i de l'oest del país i doni imatge de marca a tot Barcelona. Amb aquest contingut, cal entendre les propostes que busquen subratllar aquest doble paper de portal, simbòlic i material, amb la construcció d'algun tipus d'estructura que permeti a tothom veure ben clarament la categoria d'aquesta porta occidental d'entrada a la ciutat.

Quan al pes d'aquest sector dintre de la ciutat, abans d'entrar en el seu estudi més detallat, cal destacar que el Portal del coneixement és format, el curs 1999-2000, per trenta-quatre centres diferents de les universitats de Barcelona i Politècnica de Catalunya i del Consejo Superior de Investigaciones Científicas (mapa 1 i taula 1). En aquest conjunt, hi treballen 3.832 membres del personal acadèmic i 2.666 del d'administració i serveis, en total, doncs, 6.498 persones, xifra que en fa equivalent d'una gran empresa i que encara seria més gran si s'hagués pogut obtenir informació completa del personal que treballa en les concessions (bars, copisteries, neteja, seguretat) i en alguns centres no estrictament universitaris (CSIC, Fundació Bosch Gimpera). Les xifres esdevenen molt més importants encara si s'hi consideren els estudiants, que, tot i que els criteris estadístics d'arrel productivista no consideren com a població activa, fan el seu treball en aquest sector regularment i molts dies de l'any. En total, estaven matriculats als diversos centres del portal el curs 1999/00, 59.204 estudiants, un 69,5% a la UB i el 30,5% restant a la UPC. Pot avançar-se, doncs, que unes 67.000 persones treballen, d'una forma o altra, en aquesta àrea (mapa 46), cosa que converteix aquesta ciutat universitària ella mateixa en un gran centre d'activitats que requereix serveis i infraestructures especials⁶ i que necessita planificar acuradament el seu futur.

D'altra banda, la ciutat també necessita aquest planejament, tal com l'ajuntament ha vist amb claredat en iniciar la redacció d'aquest pla director, ja que els efectes urbans d'aquest gran centre d'activitats no es deriven només del seu funcionament simple. En el moment d'iniciar, però, qualsevol consideració de planejament, cal tenir present els diversos agents que hi intervenen o que poden intervenir-hi, per tal de conèixer millor la realitat. El mapa 1a intenta cartografiar-los de forma simple i a nivell exclusivament comparatiu.

---

⁶ Un dels primers resultats d'aquest estudi va ser el de fornir documentació per al debat entre les autoritats municipals i les de la Generalitat en el disseny de la nova línia de circumvalació del metro, la línia 9, que finalment tindrà dues estacions a l'àrea universitària, sense deixar per això de servir l'estació de Maria Cristina i el seu centre comercial.

Mapa 1a.- Els agents urbans del Portal del Coneixement

Per un costat, en primer lloc, hi ha la universitat, que ocupa la posició central de tot el conjunt, que té el gran protagonisme que s'ha reflectit en les primeres xifres que s'han avançat i que públicament apareix com a responsable gairebé únic d'aquest sector, com s'ha vist també. En aquest sentit, cal puntualitzar d'entrada que les universitats públiques, a Espanya i a Catalunya, pateixen una manca de recursos estructural, agreujada moltes vegades per circumstàncies conjunturals, que fan difícil que aquestes institucions puguin ni pensar a dedicar alguna part dels seus recursos escassos a inversions que no siguin directa o indirectament acadèmiques. Més encara quan la competència entre universitats públiques i privades a Catalunya està esdevenint un factor nou i important en el moment en que s'està desmuntant l'anomenat estat del benestar, que protegia les institucions i serveis públics, i en el moment també de la davallada de les matrícules per raons demogràfiques. A més, en aquest cas són dues les universitats implicades, cosa que més enllà de les bones relacions formals que puguin existir fa difícil una cooperació franca i oberta en la qual no es té cap experiència. Aquest fet és més complicat si es té en compte que tot el campus sud havia estat de la Universitat de Barcelona i que aquesta institució no ha fet sinó perdre sòl i edificis i que la Universitat Politècnica no se sent responsable de res del que fou fet abans de la data de la seva creació formal.

En segon lloc, hi ha els ciutadans, en aquest cas, habitants del sector i dels voltants, els quals poden actuar directament o a través dels seus òrgans de representació veïnal o municipal. El districte de Les Corts ha actuat clarament

com agent, institucionalment i a través de diverses i variades organitzacions dels barris. De la resta d'afectats possibles només l'ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat ha mostrat interès en les canvis que poden produir-se. La posició explicitada, malgrat que molts d'aquests habitants han vingut a residir a l'àrea després d'haver-se construït bona part de les facultats i escoles, és la clàssica dels *nimbies*⁷, amb escassa creativitat.

En tercer lloc, hi ha els equipaments esportius, en aquest cas especialment el futbol club Barcelona i el reial club Polo. El primer va ser d'alguna manera el desencadenant del procés de planejament en presentar el projecte Barça 2000, avui paralitzat, que pretenia rendibilitzar unes grans infraestructures infrautilitzades durant la major part de l'any. Aquest agent, propietari dels seus terrenys i amb una capacitat extraordinària de mobilització de recursos de tota mena, seguirà essent determinant per a qualsevol projecte que vulgui aplicar-se cosa que n'aconsella cercar la seva cooperació. El Polo, en canvi, és només llogater dels seus terrenys amb un contracte de pròxima finalització cosa que en fa agent al seu propietari que lògicament ha de voler rendibilitzar un solar avui valuossíssim.

En quart lloc, i finalment, hi ha la ciutat en el seu conjunt, representada en bona part per l'Ajuntament de Barcelona que ha tingut la iniciativa del planejament, i el de l'Hospitalet; de la resta de municipis metropolitans, ni Esplugues de Llobregat que ha fet grans actuacions a tocar del sector ha manifestat cap interès especial. És evident però que un equipament com l'universitari, que aquí té la seva concentració més important, hauria d'ésser de consideració ciutadana i que la conjuminació dels interessos de ciutat i universitat hauria d'ésser el bonomi motor de qualsevol canvi. La universitat hauria d'acceptar algunes servituds urbanes generals (obertura de nous vials, per exemple) donada la situació de fets consumats en que tot el sector es troba, com la ciutat haurà de fer seus alguns dels objectius universitaris i ajudar a cercar els diners que permetin mantenir la dinàmica de creació de coneixement que globalment interessa.

De cara a concretar aquests aspectes generals, de les moltes possibilitats d'anàlisi d'aquest conjunt universitari, per raons de facilitat informativa i d'importància geogràfica s'ha triat estudiar la seva importància quantitativa i qualitativa, especialment la mobilitat, que permet de veure les conseqüències territorials que una activitat com aquesta ja té en l'actualitat; aquestes conseqüències territorials poden constituir una imatge ben real de les conseqüències socials, culturals i econòmiques que també té per la ciutat, l'anàlisi de les quals resulta més difícil i complexa. S'han seleccionat, doncs, dos dels agents urbans en joc, els residents al sector i tot el personal universitari.

---

⁷ *Nimbies* és el plural de *nimby* (*not in my back yard*) paraula anglesa que denomina la posició dels ciutadans que no volen a prop cap dels equipaments, serveis o infraestructures que tot i que hagin d'utilitzar produeixen molèsties tenen poc prestigi social (abocadors, cementiris, centrals elèctriques, fàbriques...).

En primer lloc, s'han analitzat les característiques dels habitants residents⁸ a l'àrea del Portal del Coneixement, per tal de conèixer quina n'és l'estructura demogràfica i la seva distribució territorial, així com també s'han posat en relació amb l'estructura demogràfica dels residents dels districtes barcelonins que limiten amb el de les Corts, i també dels municipis veïns que limiten amb aquesta àrea, L'Hospitalet de Llobregat, Esplugues de Llobregat i Sant Just Desvern, i també Cornellà de Llobregat.

En segon lloc, s'ha analitzat les dades dels treballadors que acudeixen diàriament als diversos serveis del Portal del Coneixement; aquesta anàlisi ha estat elaborada en base al tipus de treballador de que es tracta i el seu lloc de residència, per tal de conèixer la mobilitat diària d'aquest personal. Així, s'ha analitzat el nombre i lloc de residència del personal acadèmic (PAC) i del personal d'administració i serveis (PAS) usuaris del Portal⁹, mentre que per altra banda, s'ha analitzat el nombre i lloc de residència dels estudiants (EST), als quals s'han afegit els treballadors d'altres serveis específics, com per exemple la Fundació Bosch i Gimpera¹⁰ o el Consejo Superior de Investigaciones Científicas¹¹, més els treballadors de les diverses concessions¹². I en tercer lloc, també s'han analitzat el nombre d'usuaris del servei d'esports de la Universitat de Barcelona i els usuaris de les biblioteques situades a l'àrea del Portal del Coneixement¹³.

---

⁸ Les fonts utilitzades han estat les dades censals de l'any 1991 i les dades padronals del 1996, cedides les primeres per l'Àrea Metropolitana de Barcelona, i les segones per l'Institut Municipal d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona i per l'Institut d'Estadística de Catalunya de la Generalitat de Catalunya.

⁹ Les dades sobre el personal acadèmic, el personal d'administració i serveis i els estudiants, tant de la UPC com de la UB han estat cedides pels respectius serveis de personal i d'afers acadèmics de les universitats.

¹⁰ Les dades sobre el nombre total de treballadors de la Fundació Bosch i Gimpera només han pogut ésser obtingudes de la seva pàgina web, mentre que les dades sobre el nombre total de treballadors que mantenen una relació contractual amb la Fundació però treballen en les facultats o seveis científico-tècnics de la universitat, han estat cedides per la pròpia Fundació.

¹¹ La informació sobre els treballadors dels centres del Consejo Superior de Investigaciones Científicas només ha pogut ésser obtinguda de la seva pàgina web.

¹² L'obtenció de les dades sobre el personal que treballa a les diverses concessions de la UB ha estat directament gestionada per la Secció de Patrimoni i Contractació de la Universitat, mentre que la UPC va cedir el nombre i identificació de les diverses concessions.

¹³ El servei d'esports de la Universitat de Barcelona va cedir tota la informació necessària, mentre que les dades sobre les biblioteques es van obtenir de les respectives pàgines web.

1. LA POBLACIÓ RESIDENT

A partir del padró de població de l'any 1996, en total hi havia a les seccions censals que s'han inclòs a l'àrea del Portal del Coneixement **30.246** habitants, que segons el sexe es distribueixen en 14.371 homes i 15.875 dones. Així, malgrat la gran concentració de serveis existents en aquesta àrea (de caràcter universitari - UB, UPC, CSIC-, de caràcter esportiu -Futbol Club Barcelona, Reial Club de Polo-, o d'altres -cementiri de les Corts-), el conjunt de les 25 seccions censals que formaven el Portal del Coneixement, concentraven el 38,25% de la població del districte de les Corts, i el 2,07% de la població del municipi de Barcelona. Cal tenir en compte, per altra banda, que només el 32,06% de les més de 293 hectàrees que ocupaven aquestes 25 seccions censals estava dedicat a un ús residencial, la resta, quasi 200 hectàrees, estaven ocupades per altres tipus d'ús. Del nombre d'habitants i la superfície total en resulta, doncs, una densitat mitjana de 103 habitants per hectàrea, inferior a la mitjana de Barcelona per al mateix any que era de 152,29 habitants per hectàrea, i també inferior a la mitjana del districte de les Corts que era de 136,87 habitants per hectàrea, cosa que mostra també una tipologia d'edificació menys densa, d'alguna manera d'acord amb el predomini d'espais buits en el sector.

Apareix però, una diferència important entre les àrees que han estat denominades com a campus sud i campus nord. Mentre que el campus sud concentra més del 70,5% del total de la població, concretament 21.346 habitants, el campus nord agrupa el 29,5% restant, és a dir, 8.900 habitants. Però la dada més important és possiblement que ambdós campus tenien una superfície dedicada a ús residencial ben similar, 49,9 hectàrees el campus sud per 44,2 hectàrees el campus nord¹⁴, del que en resulta una densitat de població per hectàrea residencial molt diferent, essent al campus sud de 427,77 habitants per hectàrea residencial, mentre que al campus nord era menys de la meitat, concretament de 201,36 habitants per hectàrea residencial,¹⁵, convertint d'alguna manera també la Diagonal en una veritable frontera social

Aquesta mateixa diferenciació s'observa en analitzar les dades procedents del cens d'habitatges del 1991. Així, les seccions censals del campus nord tenien en total 3.945 habitatges censats, mentre que el campus sud quasi triplicava aquesta xifra, amb 10.585 habitatges. Però mentre que al campus nord el 51,63% dels

---

¹⁴ Les 49,9 hectàrees d'ús residencial al campus sud equivalen al 27,32% del total de la superfície d'aquesta àrea, mentre que les 44,2 hectàrees residencials al campus nord, equivalent al 39,85% del total de la superfície d'aquest.

¹⁵ La densitat per hectàrea de sòl al campus sud és de 182,6 habitants per hectàrea, mentre que al campus nord és de 110,9 habitants per hectàrea. És la primera la que resulta significativament superior a la mitjana de Barcelona i del districte de les Corts que s'ha esmentat anteriorment, mentre que la segona n'és inferior.

habitatges tenien més de 120 metres quadrats, i el 76,4% tenien més de 90 metres quadrats, al campus sud el 74,75% dels habitatges no tenien més de 90 metres quadrats i només el 6,05% tenien més de 120 metres quadrats. Les diferències en les dimensions dels habitatges eren, doncs, importants entre ambdues àrees, confirmant la diferenciació social apuntada.

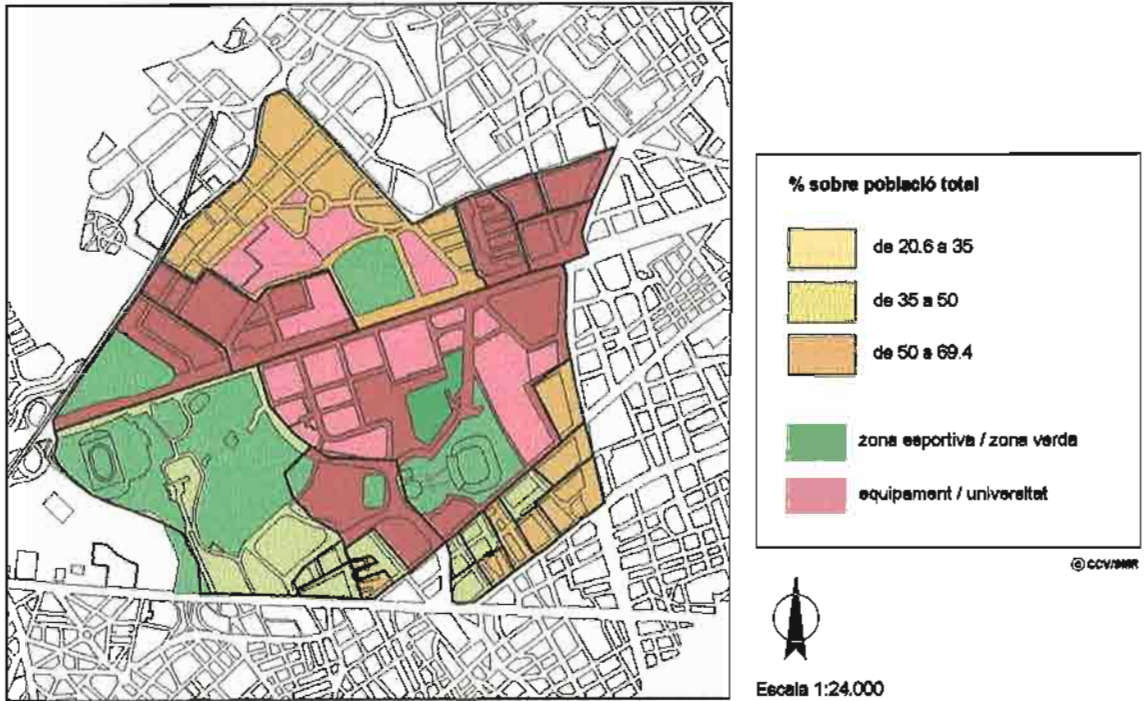
A un nivell de detall superior, són set les seccions censals que tenen un volum de població superior als 1.600 habitants (mapa 2), les quals concentren el 46,12% de la població resident a l'àrea del Portal, essent les tres seccions censals més poblades les que estan situades al campus sud, just a la banda occidental de la Gran Via de Carles III o primer cinturó de ronda.

Mapa 2. Població total, 1996

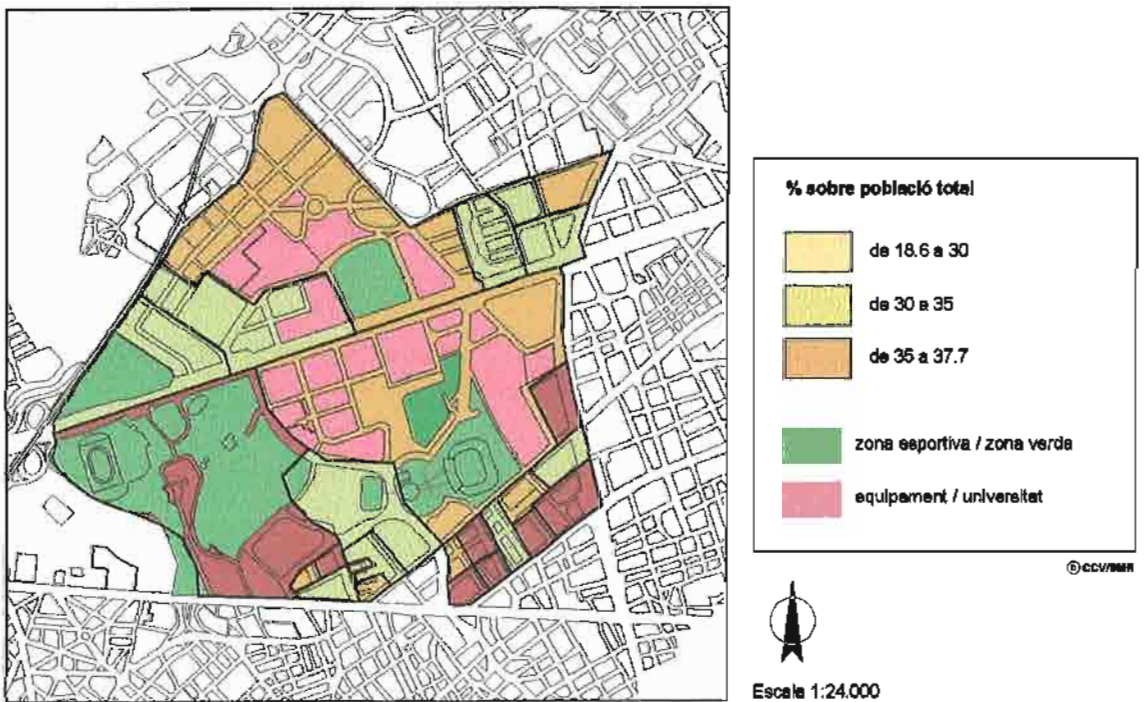

Intentant qualificar aquesta diferenciació social, i per manca d'altra tipus de dades, s'analitza la població resident en funció de la seva categoria socio-professional. Apareix així una dualitat important (mapes 3, 4, 5, 6 i 7), no entre els campus sud i nord, però sí entre unes determinades seccions censals situades al campus sud i la resta de seccions censals. A més, aquesta dualitat es pot posar en relació a l'estructura de la població segons la seva categoria socio-econòmica de la ciutat de Barcelona, i inclús amb els municipis que l'envolten, concretament els de Sant Just Desvern, Esplugues de Llobregat, Cornellà de Llobregat i Hospitalet de Llobregat.

Mapa 3. Categoria sòcio-professional alta, 1996

Mapa 4. Categoria sòcio-professional mitjana, 1996

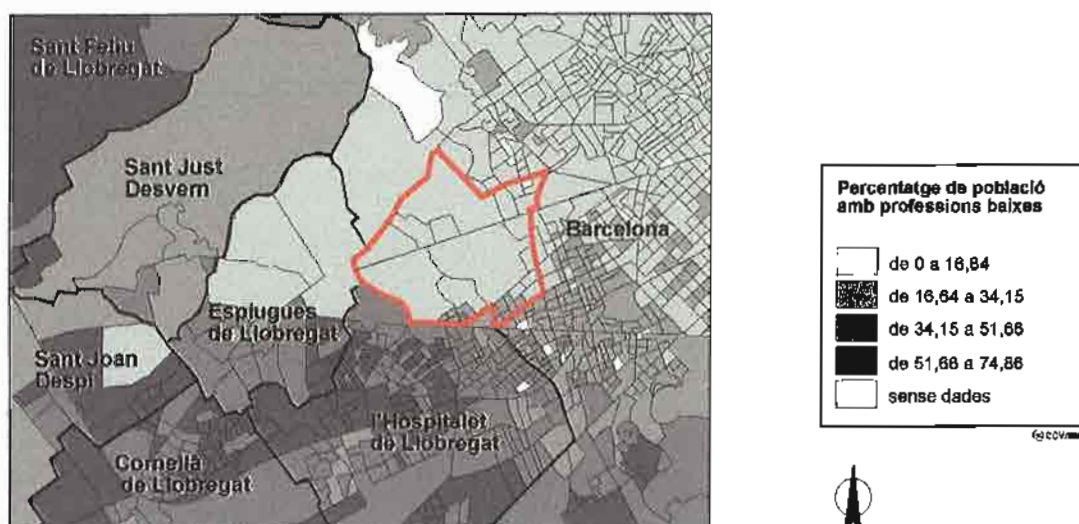

Mapa 5. Categoria socio-professional baixa, 1996

Mapa 6. Població amb professions altes per secció censal a l'àrea, el 1991

Mapa 7. Població amb professions baixes per secció censal a l'àrea, el 1991

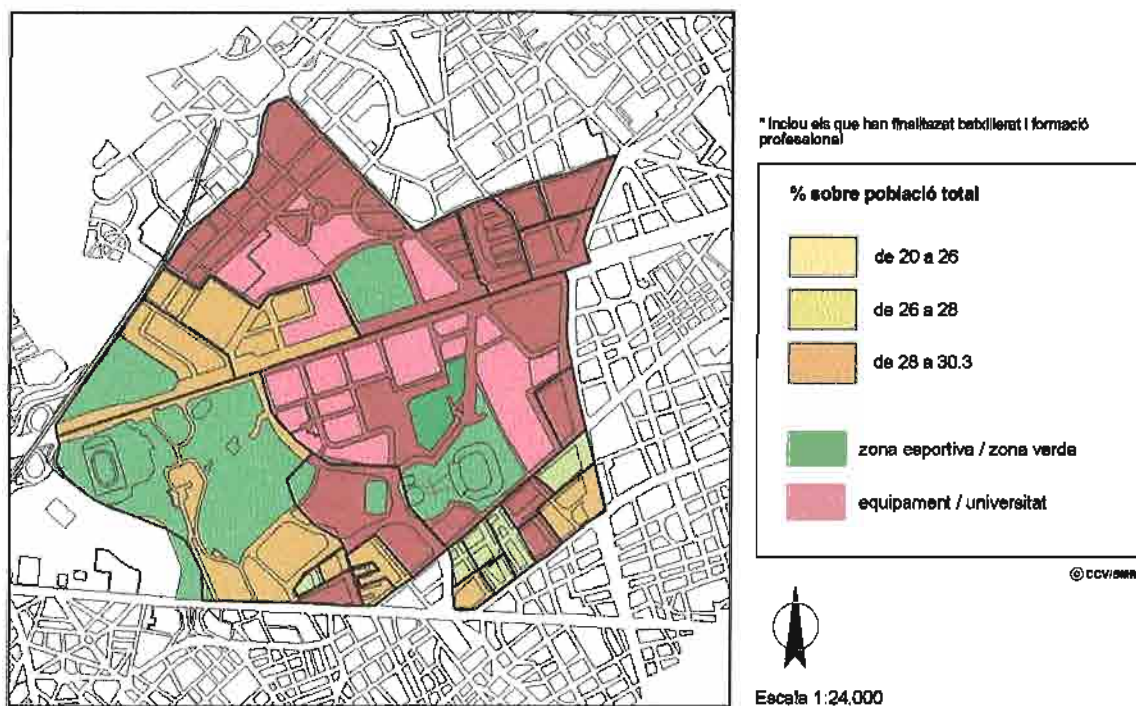
La mateixa dualitat, a més, s'observa si s'analitza l'estructura de la població en funció del nivell d'estudis (mapes 8, 9, 10, 11 i 12). En primer lloc cal dir que les seccions censals incloses dins el Portal del Coneixement tenen, en conjunt, uns percentatges mitjans o elevats de població amb categories socio-professionals altes i amb nivell d'estudis superiors. De forma similar, el districte de les Corts manté uns percentatges elevats respecte de la ciutat de Barcelona, i també respecte de municipis com l'Hospitalet de Llobregat, Esplugues de Llobregat i Cornellà de Llobregat, i no, en canvi, respecte de Sant Just Desvern, on hi ha també una alta concentració de població amb categories socio-professionals altes i un nivell elevat de persones amb estudis superiors.

Desagregant les categories socio-professionals, resulta en totes les seccions censals una predominància, sempre per sobre del 50% del total, d'aquelles ocupacions qualificades com a "personal directiu", "tècnics, professionals, científics i intel·lectuals", i "tècnics i professionals de suport". Només en algunes seccions censals situades a la banda de muntanya de la Diagonal hi ha un domini dels primers, és a dir, del "personal directiu", mentre que a la banda de mar sobretot, però en general a al resta de seccions censals, hi ha un clar domini dels "tècnics i professionals de suport" i dels "tècnics, professionals, científics i intel·lectuals".

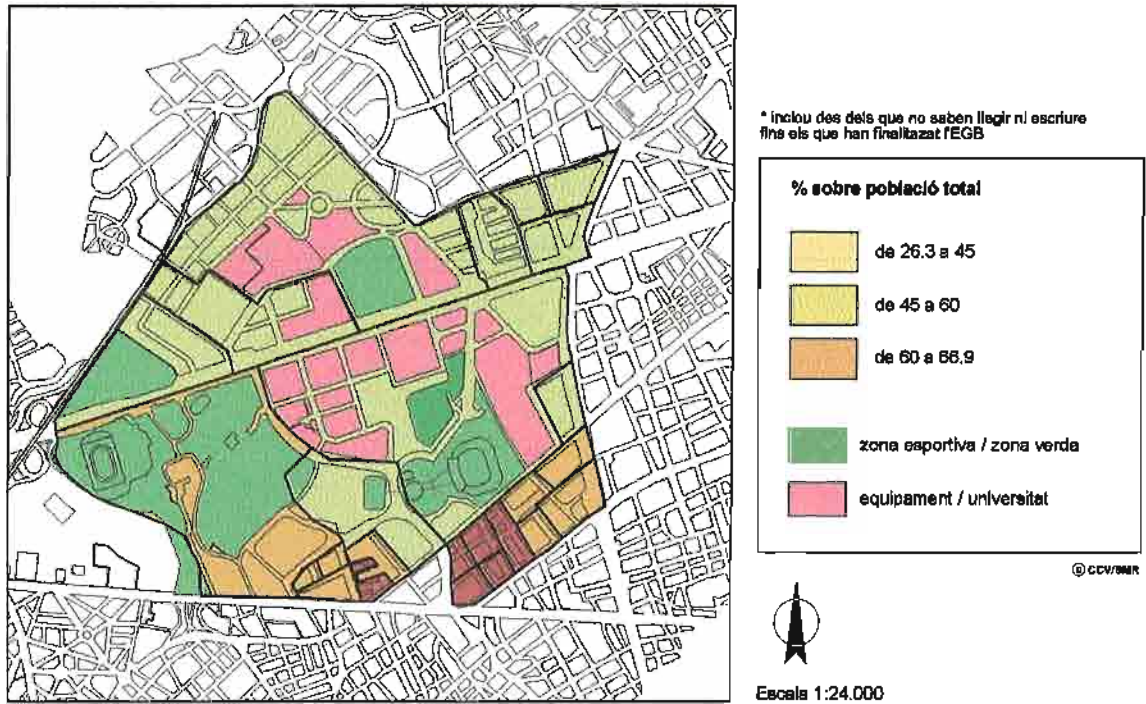
Mapa 8. Nivell d'estudis -categoria alta*-, 1996

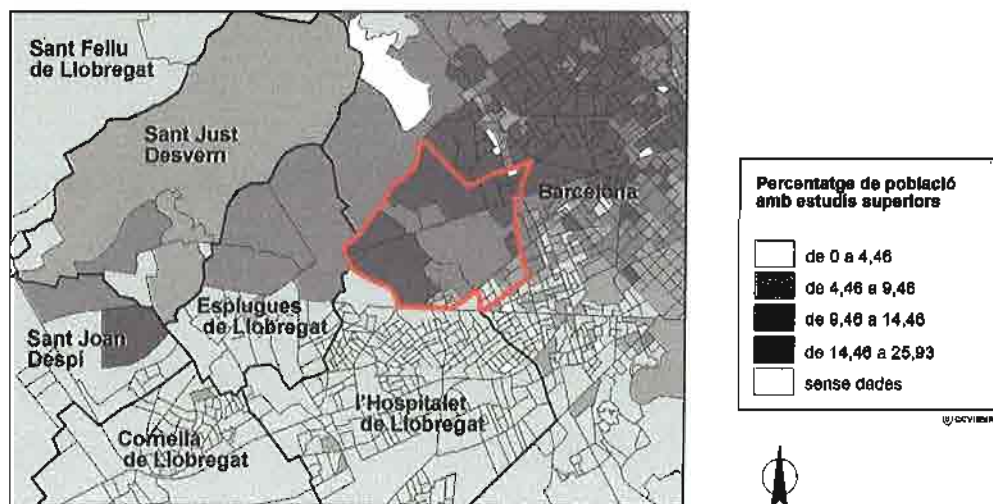
Mapa 9. Nivell d'estudis -categoria mitjana*-, 1996

Mapa 10. Nivell d'estudis -categoria baixa*-, 1996

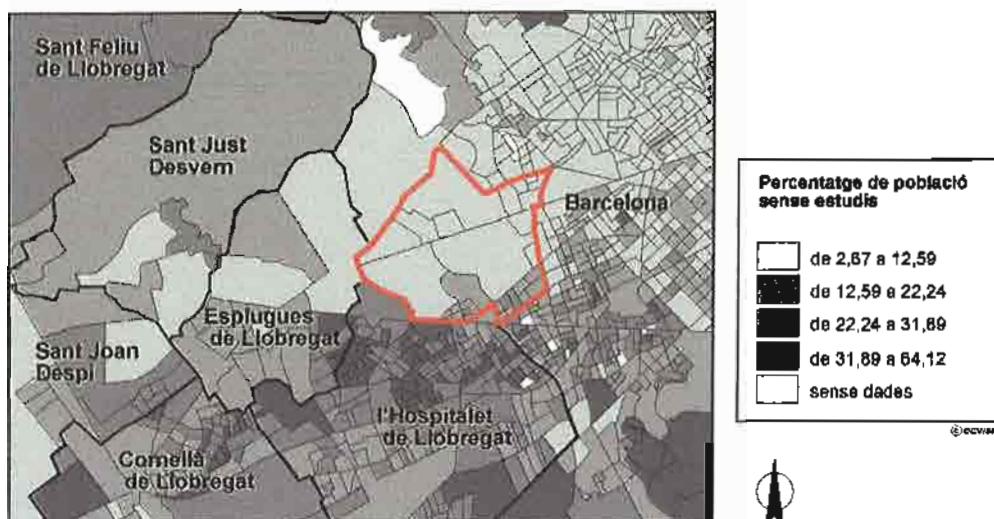

Mapa 11. Població amb estudis superiors per secció censal a l'àrea, el 1991

Mapa 12. Població sense estudis per secció censal a l'àrea, el 1991

En segon lloc, entre les pròpies seccions censals que formen el Portal del Coneixement, la Travessera de les Corts pot aparèixer com una altra frontera social, malgrat que d'una forma no del tot ben definida. Així, aquelles seccions censals situades a la banda de mar de Travessera, i que serien les més properes tant al municipi d'Hospitalet de Llobregat com al barri de Sants, són les que tenen uns percentatges de població amb categoria socio-professional alta i un nivell d'estudis superiors més baixos. En canvi, aquelles seccions censals situades a la banda de muntanya de Travessera, i que per tant són més properes al municipi de Sant Just Desvern o al districte de Sarrià-Sant Gervasi, són les que tenen els percentatges més elevats de població amb categoria socio-professional alta i amb un nivell més elevat de persones amb estudis superiors.

2. ELS TREBALLADORS DEL PORTAL.

En aquest apartat s'analitzen les dades referents a un altre dels agents urbans que actuen en el sector, generalment més desconegut i menys estudiat: tots els treballadors del Portal del Coneixement. En primer lloc, s'analitza el personal acadèmic, després, el personal d'administració i serveis de les universitats, després els estudiants i, finalment, els treballadors d'altres serveis sobre els quals s'ha trobat informació.

2.1.- Personal acadèmic

El total de personal acadèmic que treballa a les facultats situades al Portal del Coneixement és de 3.882, dels quals 2.332 (60,07% del total) pertanyen a la UB i els restants 1.550 (39,93% del total) a la UPC. Segons el campus on es localitzen, 1.567 membres del PAC (40,36% del total) treballen al campus nord, mentre que 2.315 (59,64% del total) ho fan al campus sud (taula 2). La distribució entre campus està en relació al nombre de facultats i escoles que ambdues universitats tenen en els respectius campus, així, tant la UB com la UPC tenen un major nombre de personal acadèmic en el campus sud, que és justament on es situen la major part de les seves facultats o escoles, malgrat que la *ratio* entre nombre de personal acadèmic per facultat o escola no és la mateixa entre ambdues universitats, essent de 176,4 PAC/facultat a la UB i de 226 PAC/facultat a la UPC. Al campus nord, per altra banda, hi ha un menor nombre de personal acadèmic en nombres absoluts atenent també a un menor nombre de facultats, malgrat això, la *ratio* de personal acadèmic per facultat a la UB és la més alta de totes, 307 PAC/facultat, mentre que la de la UPC és similar a la del campus sud, 215,3 PAC/facultat. La *ratio* entre el nombre d'estudiants per cada membre del personal acadèmic també és diferent entre universitats i campus, així, a la UPC en general, la *ratio* és de 11,64 estudiants/PAC, mentre que a la UB és de 17,65 estudiants/PAC. Per campus, a la UPC aquestes xifres són de 12,4 estudiants/PAC al campus nord i 11,1 estudiants/PAC al campus sud. A la UB, per la seva banda, la *ratio* és de 24,65 estudiants/PAC al campus nord i de 13,08 estudiants/PAC al campus sud, per causa del pes de les facultats de dret i d'econòmiques.

A la UB, les facultats amb major nombre de personal acadèmic es troben al campus nord, concretament són les facultats de Ciències Econòmiques i Empresariales, amb 425 membres, i la facultat de Dret, amb 330 membres. Contrasta aquest fet amb una major concentració de personal acadèmic i de facultats al campus sud, com s'ha vist, posant de relleu la rellevància que tenen ambdues facultats tant dins de la UB, com de l'àrea del Portal. Per la seva banda, a la UPC les facultats més importants són l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona, amb 367 membres, i l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, amb 302 membres, situades ambdues al campus sud.

Taula 2. Personal acadèmic per facultat o escola a la UB i la UPC.

<i>Facultat o Escola de la UB</i>	<i>Nombre de PAC</i>	<i>Facultat o escola de la UPC</i>	<i>Nombre de PAC</i>
Facultat de Dret	330	E. T. S. d'Enginyeria de Telecomunicació de Barcelona	197
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales	425	E. T. S. d'Enginyers de Camins, Canals i Ports de Barcelona	228
Escola Universitària d'Estudis Empresariales	166	Facultat d'Informàtica de Barcelona	200
TOTAL Campus Nord	921	Univers	3
		Nexus	5
		Rectorat	1
Facultat de Filosofia	56	Edifici Vèrtex	11
Facultat de Geografia i Història	212	Altres	1
Facultat de Belles Arts	144	TOTAL Campus Nord	646
Facultat de Biologia	264		
Facultat de Física	157		
Facultat de Geologia	73	Facultat de Matemàtiques i Estadística	86
Facultat de Química	215	E. T. S. d'Arquitectura de Barcelona	302
Facultat de Farmàcia	290	E. T. S. d'Enginyeria Industrial de Barcelona	367
TOTAL Campus Sud	1411	Escola Universitària Politècnica de Barcelona	149
		TOTAL Campus Sud	904
TOTAL	2332	TOTAL	1550

Pel que fa a la residència declarada del personal acadèmic per municipi¹⁶, més del 65% d'aquest procedeix del propi municipi de Barcelona, mentre que de la resta de municipis, destaquen per estar per sobre de l'1% els de Sant Cugat del Vallès, l'Hospitalet de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Sant Just Desvern i Cornellà de Llobregat (taula 3), tots ells molt propers al de Barcelona.

Taula 3. Residència del personal acadèmic del Portal del Coneixement.

<i>Municipi</i>	<i>Total de PAC</i>	<i>percentatge</i>
Barcelona	2.557	65,87
Sant Cugat del Vallès	126	3,25
Hospitalet de Llobregat	66	1,70
Esplugues de Llobregat	58	1,49
Sant Just Desvern	47	1,21
Cornellà de Llobregat	39	1,00

¹⁶ Per a l'anàlisi del municipi de procedència del personal acadèmic només s'han tingut en compte els municipis que formen la Regió Metropolitana de Barcelona donat que molt pocs membres tenien la residència fora d'aquesta. Concretament 147 membres del personal acadèmic provenien de fora de la RMB, el que representa un 3,79% del total. Per universitat, a la UB n'eren 97, mentre que a la UPC n'eren els restants 50. Només Manresa i Igualada, en el cas del personal acadèmic de la UB, superaven els 5 membres, per tant, cap municipi de fora de la RMB tenia una rellevància molt remarcable.

Badalona	36	0,93
Terrassa	34	0,88
Castelldefels	29	0,75
Sabadell	28	0,72
Sant Feliu de Llobregat	26	0,67
Mataró	25	0,64
Sant Joan Despí	23	0,59
Vilanova i la Geltrú	23	0,59
Resta de municipis	460	11,85

La distribució residencial del personal acadèmic, doncs, està molt concentrada al municipi de Barcelona, i a la resta dels municipis de la regió metropolitana, tant si s'analitzen les dades globals com les dades desagregades per universitat on treballen (mapes 13 a 18), contenen pocs efectius d'aquest grup específic de treballadors del Portal del Coneixement. De totes formes, la concentració és superior en el personal acadèmic de la UPC que no en el de la UB, ja que quasi el 68% dels primers resideixen a la ciutat de Barcelona, mentre que els de la UB són aproximadament el 64,5%, malgrat que en nombres absoluts el personal acadèmic de la UB a Barcelona sigui bastant superior al de la UPC, 1.504 per a la primera universitat i 1.053 per a la segona (taules 4 i 5).

Taula 4. Residència del personal acadèmic de la UB del Portal del Coneixement.

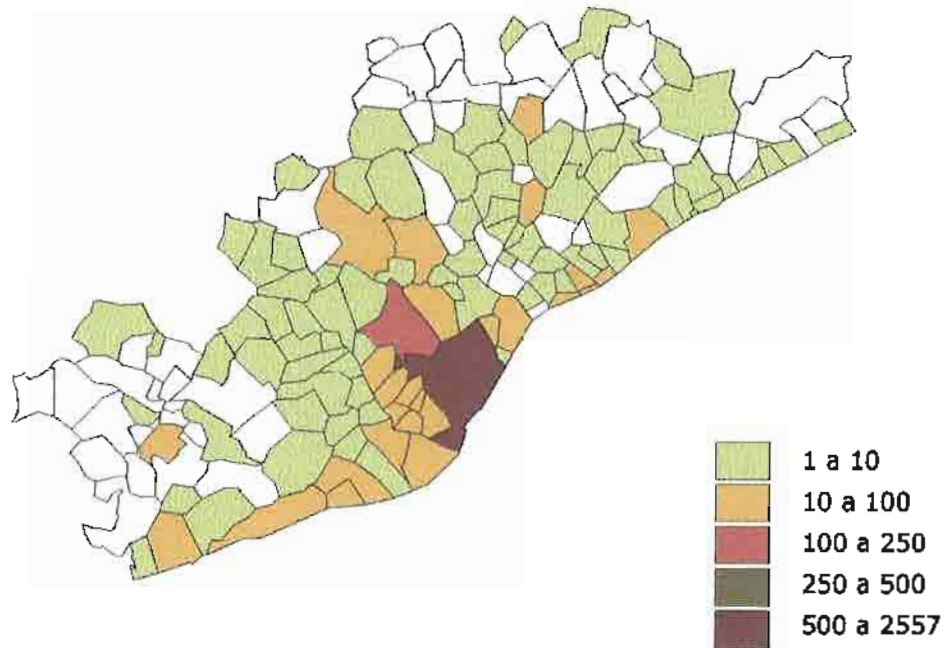
<i>Municipi</i>	<i>Total de PAC</i>	<i>percentatge</i>
Barcelona	1.504	64,49
Sant Cugat del Vallès	68	2,92
Hospitalet de Llobregat	36	1,54
Esplugues de Llobregat	34	1,46
Sant Just Desvern	33	1,42
Resta de municipis	402	17,24

Taula 5. Residència del personal acadèmic de la UPC del Portal del Coneixement.

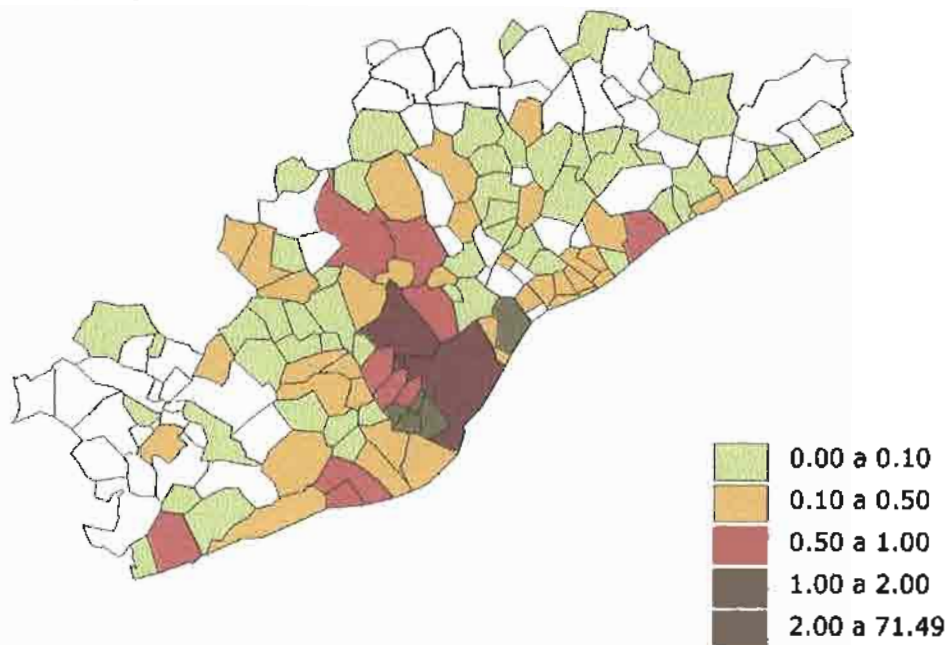
<i>Municipi</i>	<i>Total de PAC</i>	<i>percentatge</i>
Barcelona	1.053	67,94
Sant Cugat del Vallès	58	3,74
Hospitalet de Llobregat	30	1,94
Esplugues de Llobregat	24	1,55
Cornellà de Llobregat	23	1,48
Terrassa	23	1,48
Badalona	20	1,29
Castelldefels	17	1,10
Resta de municipis	252	16,26

En el municipi de Barcelona, els districtes postals en els que resideixen un major nombre de membres del personal acadèmic, tant de la UB com de la UPC, són aquells situats a la banda nord-occidental de la ciutat, és a dir, els més propers a l'àrea del Portal, i també al barri de Sants, l'esquerra de l'Eixample, la part alta de Barcelona (Sarrià i Sant Gervasi), i la Sagrada Família, a la banda dreta de l'Eixample (mapes 19 i 20).

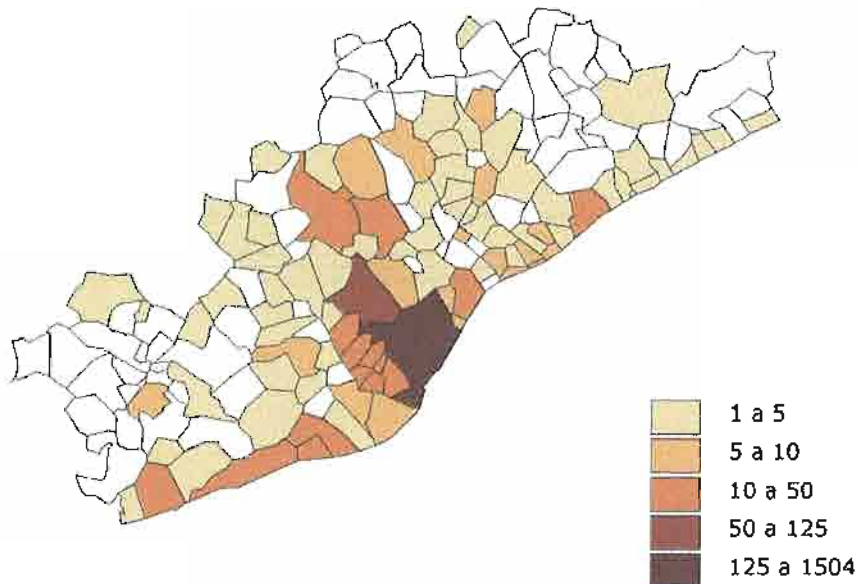
Mapa 13. Municipi de residència del Personal Acadèmic del Portal (totals)

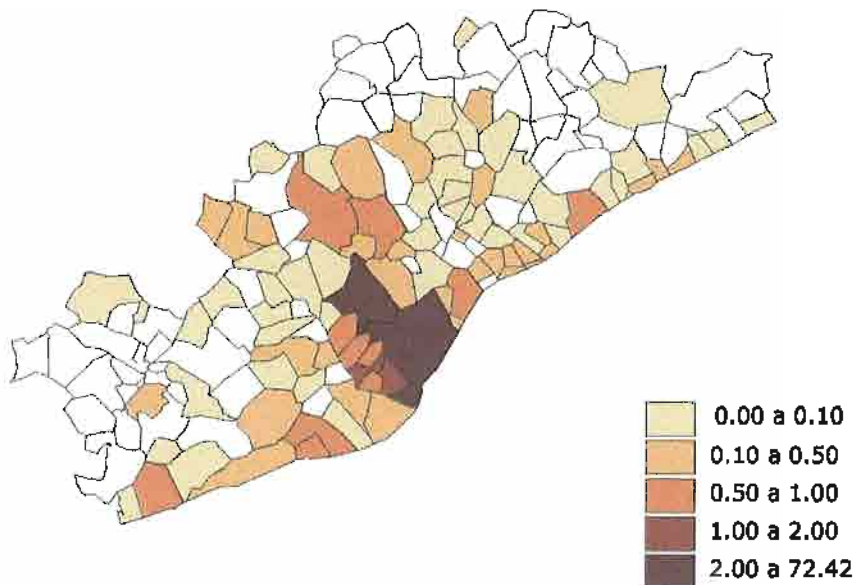
Mapa 14. Municipi de residència del Personal Acadèmic del Portal (en percentatge)

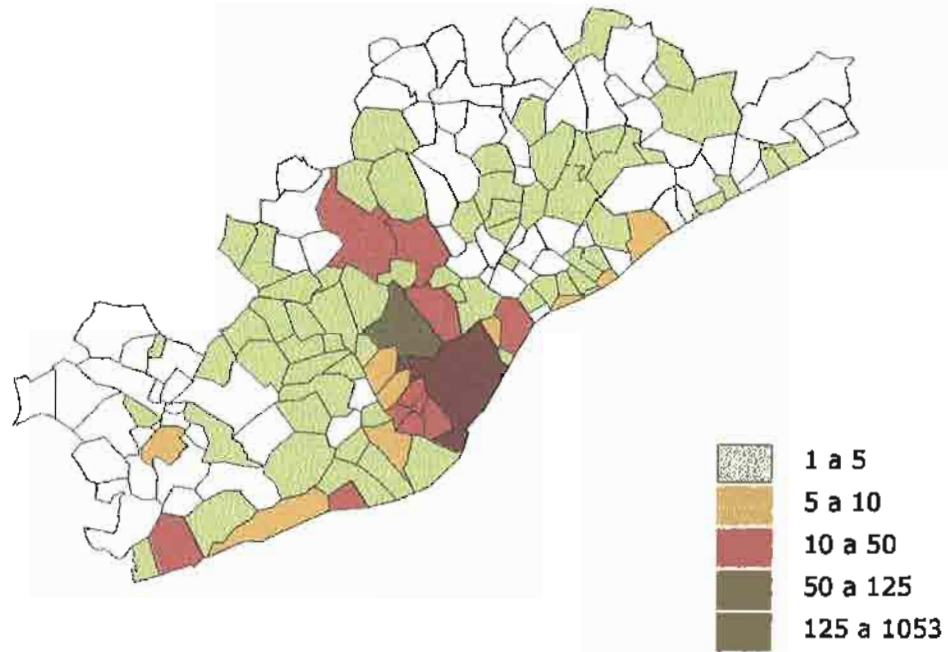
Mapa 15. Municipi de residència del Personal Acadèmic de la UB (totals)

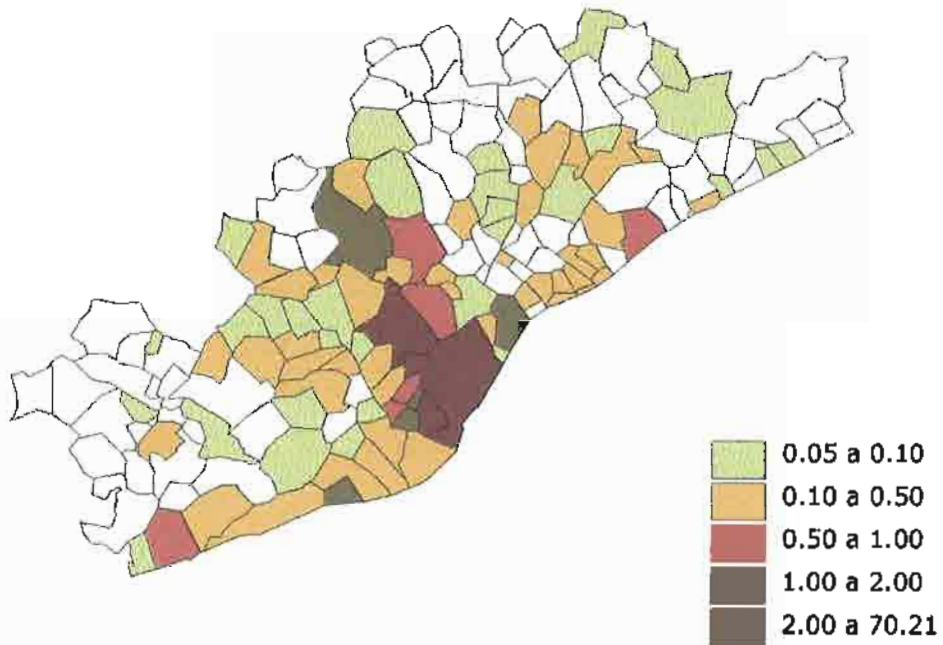
Mapa 16. Municipi de residència del Personal Acadèmic de la UB (en percentatge)

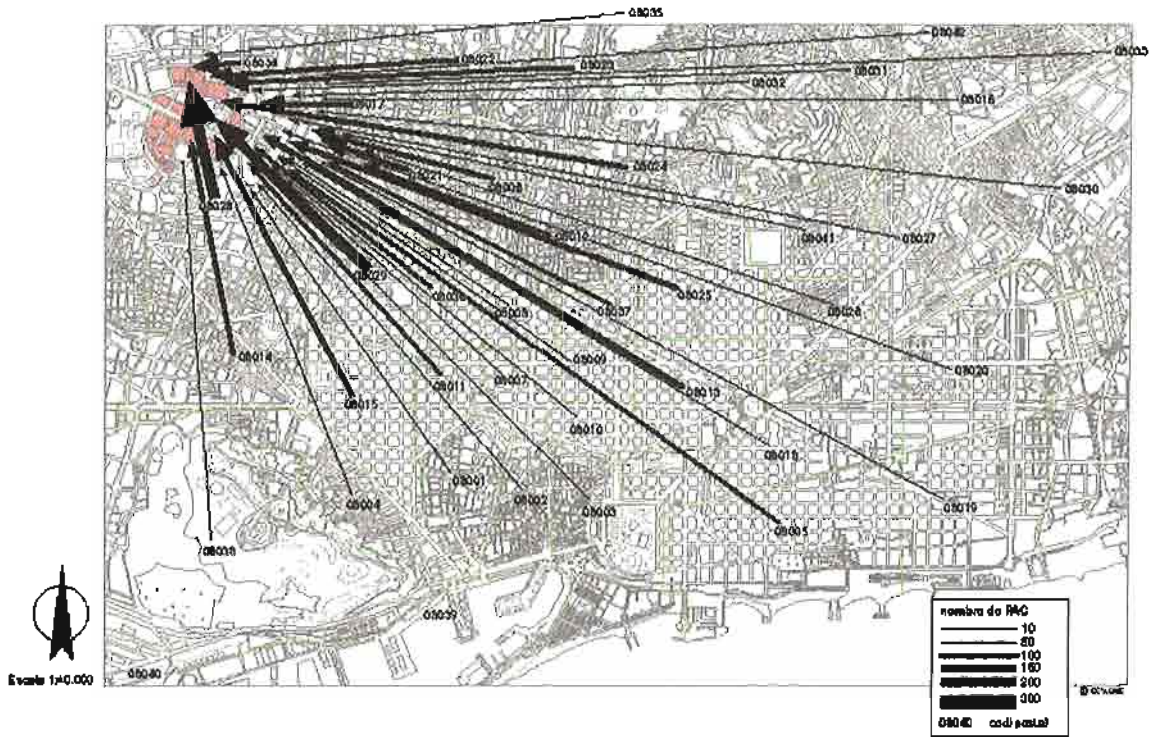
Mapa 17. Municipi de residència del Personal Acadèmic de la UPC (totals)

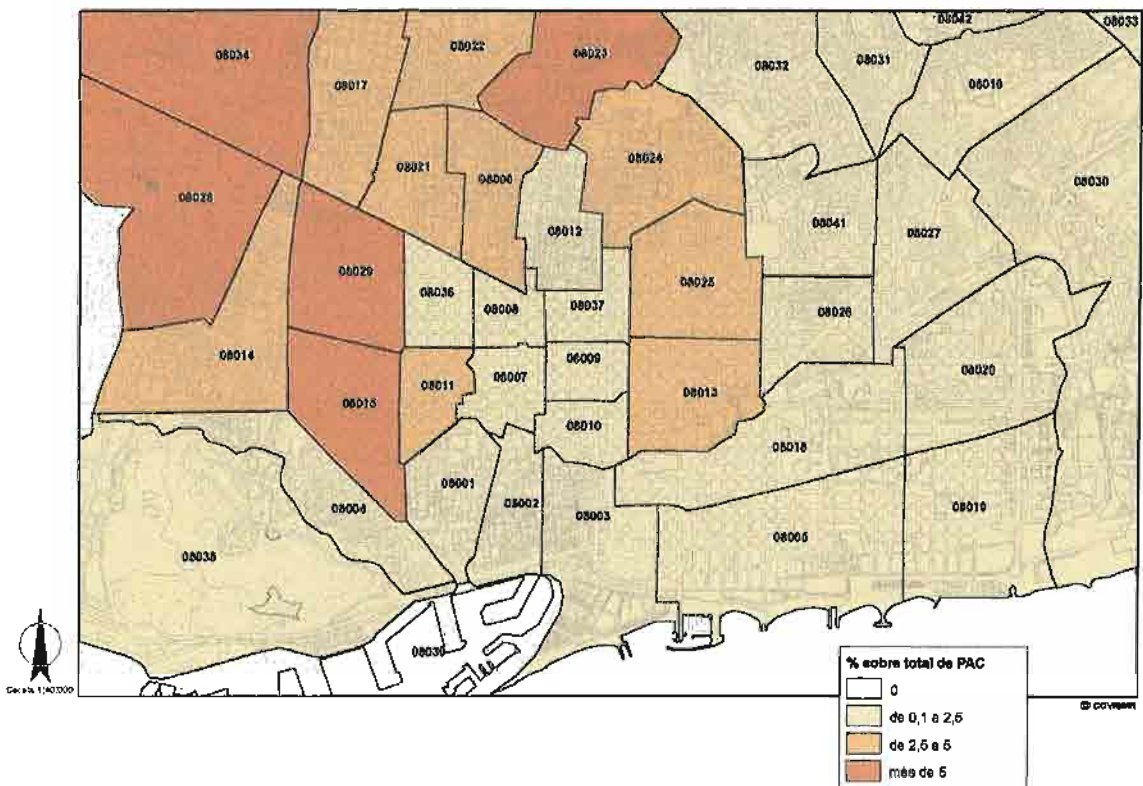
Mapa 18. Municipi de residència del Personal Acadèmic de la UPC (en percentatge)

Mapa 19. Personal acadèmic procedent dels districtes postals de Barcelona

Mapa 20. Personal acadèmic procedent dels districtes postals de Barcelona

2.2.- Personal d'administració i serveis

Pel que fa al personal d'administració i serveis, el total que treballa a l'àrea del Portal del Coneixement és de **2.266** persones, essent el 49,82% (1.129 persones) de la UB i el restant 50,17% (1.137 persones) de la UPC (taula 10). Per campus, el campus nord compta amb 993 membres del PAS, el que representa el 43,82% del total, mentre que el campus sud compta amb 1.273 membres, és a dir, el 56,17% del total, per tant, una distribució una mica desviada cap al campus sud.

La distribució tenint en compte campus i universitats al mateix temps es presenta força esbiaixada. Així, la UB concentra bona part dels seus PAS al campus sud, on hi té la major part de les facultats, a més d'altres serveis, com els serveis científic-tècnics o el pavelló rosa, que tenen un nombre important d'aquest tipus de personal. Concretament, el 83% del PAS de la UB al Portal del Coneixement es troba al campus sud. Per al seva banda, la UPC concentra bona part del seu PAS al campus nord, on hi ha localitzats el rectorat i una sèrie de serveis que aporten un nombre important de PAS, així el 70,44% del PAS de la UPC es troba al campus nord (taula 6).

Taula 6. Personal d'administració i serveis per facultat o escola a la UB i la UPC.

<i>Facultat o Escola de la UB</i>	<i>Nombre de PAS</i>	<i>Facultat o escola de la UPC</i>	<i>Nombre de PAS</i>
Facultat de Dret	56	E. T. S. d'Enginyeria de Telecomunicació de Barcelona	108
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials	100	E. T. S. d'Enginyers de Camins, Canals i Ports de Barcelona	108
Escola Universitària d'Estudis Empresarials	30	Facultat d'Informàtica de Barcelona	117
Biblioteca de l'Àrea de C.Juríd. Econom. i Socials	6	Biblioteca Rector Gabriel Ferraté	42
TOTAL Campus Nord	192	Serveis Universitaris	49
		Univers	11
Facultat de Filosofia	68	Nexus	41
Facultat de Geografia i Història	69	Poliesportiu	12
Facultat de Belles Arts	43	Rectorat	30
Facultat de Biologia	105	Torre Girona	48
Facultat de Física	63	Edifici Vèrtex	213
Facultat de Geologia	42	Altres	22
Facultat de Química	64	TOTAL Campus Nord	801
Facultat de Farmàcia	98		
Menjadors Universitaris	39		
Serveis Científic-Tècnics	100	Facultat de Matemàtiques i Estadística	39
Pavelló Rosa	211	E. T. S. d'Arquitectura de Barcelona	75
Servei d'Esports	35	E. T. S. d'Enginyeria Industrial de Barcelona	179
TOTAL Campus Sud	937	Escola Universitària Politècnica de Barcelona	43
		TOTAL Campus Sud	336
TOTAL	1.129	TOTAL	1.137

Pel que fa a la residència¹⁷ del personal d'administració i serveis, bona part d'ells provenen del mateix municipi barceloní, no essent però la concentració tan intensa com en el cas del personal acadèmic, mentre que la resta de municipis que superen l'1% també són propers a Barcelona: l'Hospitalet de Llobregat, Badalona, Santa Coloma de Gramenet, Cornellà de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Sant Boi de Llobregat i Sant Cugat del Vallès (taula 7 i mapes 21 a 22).

Taula 7. Residència del personal d'administració i serveis del Portal del Coneixement.

<i>Municipi</i>	<i>Total de PAS</i>	<i>Percentatge</i>
Barcelona	1.425	62,89
Hospitalet de Llobregat	165	7,28
Badalona	55	2,43
Santa Coloma de Gramenet	41	1,81
Cornellà de Llobregat	36	1,59
Esplugues de Llobregat	34	1,50
Sant Boi de Llobregat	34	1,50
Sant Cugat del Vallès	25	1,10
Viladecans	21	0,93
Castelldefels	17	0,75
Gavà	17	0,75
Cerdanyola del Vallès	14	0,62
Sant Feliu de Llobregat	13	0,57
Terrassa	13	0,57
Corbera de Llobregat	12	0,53
el Prat de Llobregat	12	0,53
Mataró	12	0,53
Sabadell	12	0,53
Resta de municipis	252	11,12

Per universitats, ambdues mantenen una distribució força similar, malgrat que el PAS de la UB està una mica més concentrat al municipi de Barcelona que no el de la UPC, tot i que les diferències no són prou significatives per a extreure'n cap mena de conclusió (taules 8 i 9, mapes 23 a 26).

¹⁷ A l'igual que per a l'anàlisi del municipi de procedència del personal acadèmic, en l'anàlisi del municipi de residència del personal d'administració i serveis només s'han tingut en compte els municipis que formen la Regió Metropolitana de Barcelona donat que molt pocs membres tenien la residència fora d'aquesta. Concretament 56 membres del personal acadèmic provenien de fora de la RMB, el que representa un 2,47% del total. Per universitat, a la UB n'eren 27, mentre que a la UPC n'eren els restants 29.

Taula 8. Residència del personal d'administració i serveis de la UB del Portal del Coneixement.

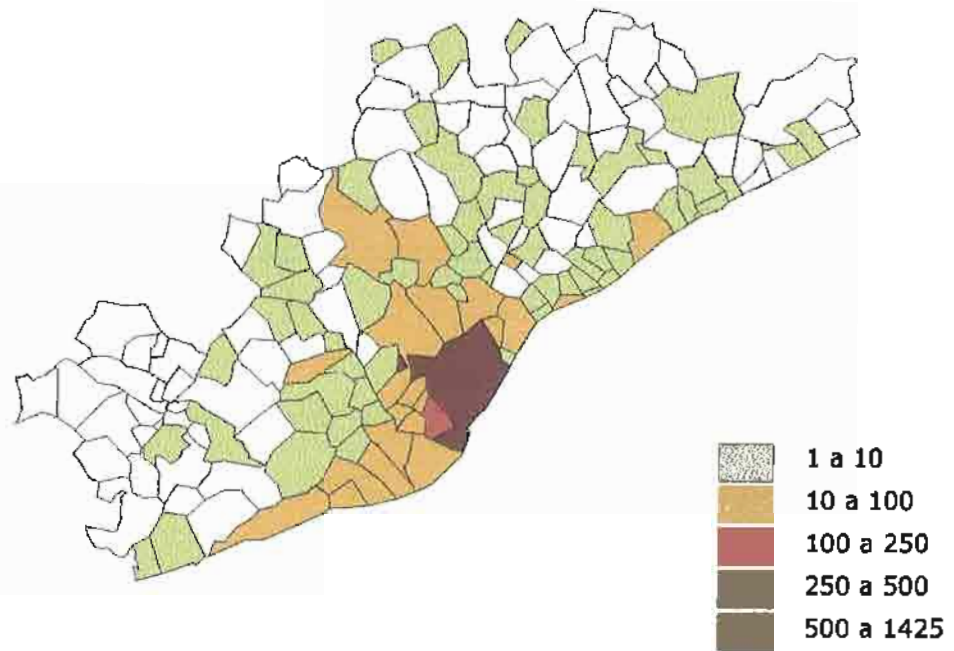
<i>Municipi</i>	<i>Total de PAS</i>	<i>Percentatge</i>
Barcelona	730	66,24
Hospitalet de Llobregat	78	7,08
Badalona	25	2,27
Cornellà de Llobregat	23	2,09
Sant Boi de Llobregat	21	1,91
Santa Coloma de Gramenet	21	1,91
Esplugues de Llobregat	12	1,09
Resta de municipis	192	17,42

Taula 9. Residència del personal d'administració i serveis de la UPC del Portal del Coneixement.

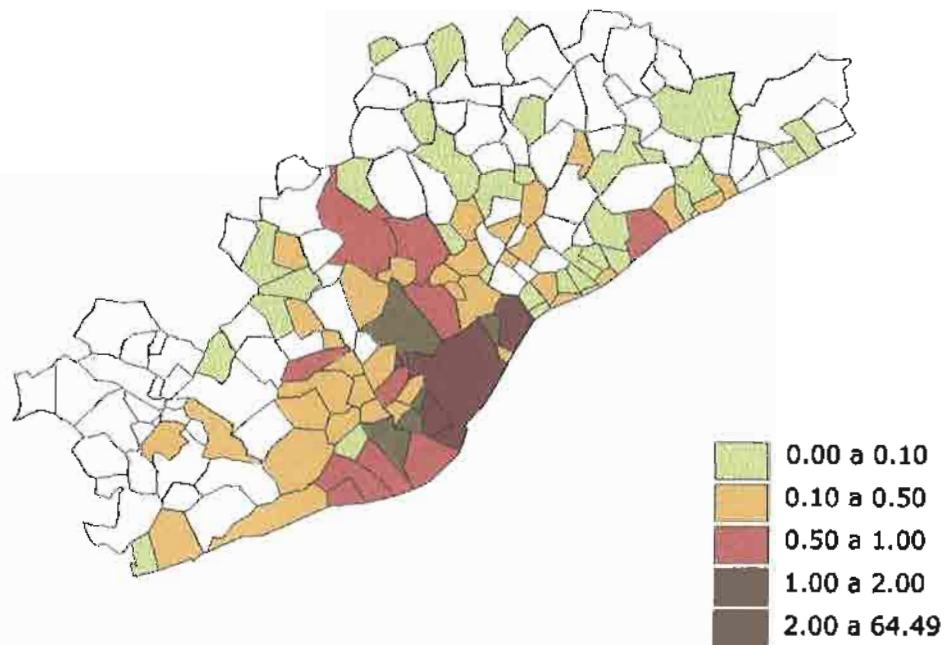
<i>Municipi</i>	<i>Total de PAS</i>	<i>Percentatge</i>
Barcelona	695	62,73
Hospitalet de Llobregat	87	7,85
Badalona	30	2,71
Esplugues de Llobregat	22	1,99
Sant Cugat del Vallés	21	1,90
Santa Coloma de Gramenet	20	1,81
Cornellà de Llobregat	13	1,17
Sant Boi de Llobregat	13	1,17
Gavà	12	1,08
Resta de municipis	195	17,6

Analitzant l'àrea de residència del personal d'administració i serveis dins del municipi de Barcelona, la distribució contrasta amb la que tenia el personal acadèmic (mapes 27 i 28). Així, apareixen sis àrees on la concentració de PAS és important. Per una banda, a l'igual que en el cas del personal acadèmic, una part destacable del PAS resideix en els districtes postals situats als voltants del Portal del Coneixement, és a dir, entre Sants i les Corts. També l'esquerra de l'Eixample, i el barri de la Sagrada Família, a l'esquerra, són àrees amb un important nombre de PAS. Per altra banda, a diferència del personal acadèmic, es dibuixen altres tres àrees de concentració: una primera als barris de Vallcarca, el Carmel i Horta, la segona als barris del Congrés i Sant Andreu, i la tercera al Poble Nou. Com s'ha vist anteriorment, el personal acadèmic es localitzava als barris de Sarrià i Sant Gervasi, cosa que podria significar una diferenciació social clara a favor d'aquests darrers.

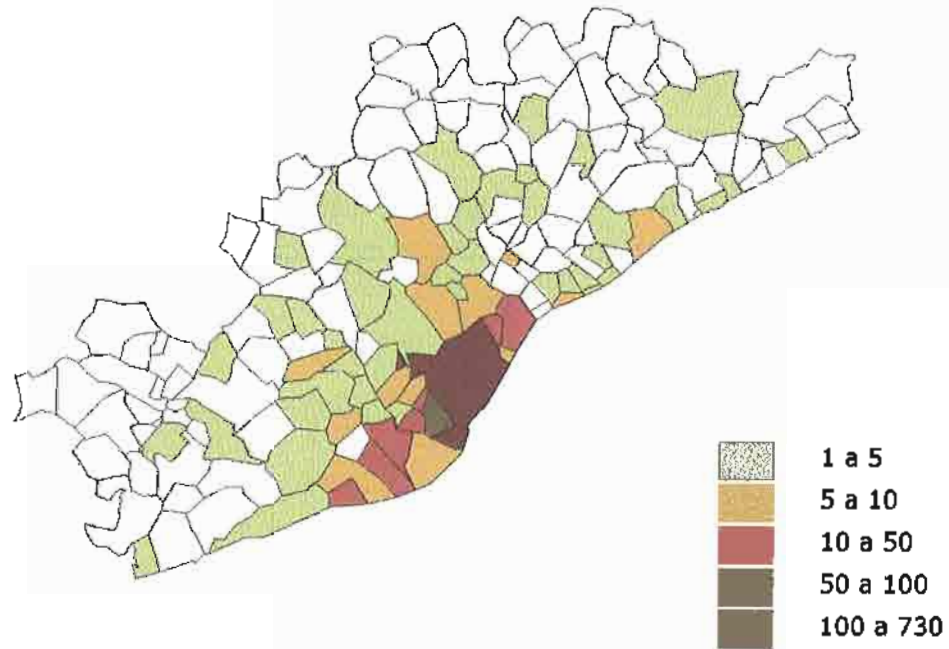
Mapa 21. Municipi de residència del PAS del Portal (totals)

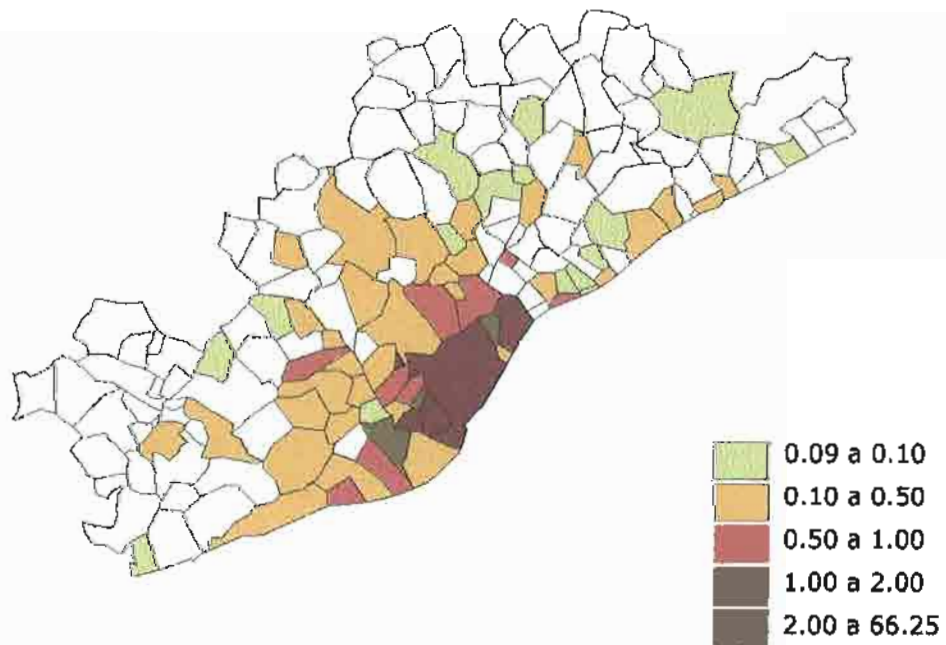
Mapa 22. Municipi de residència del PAS del Portal (en percentatge)

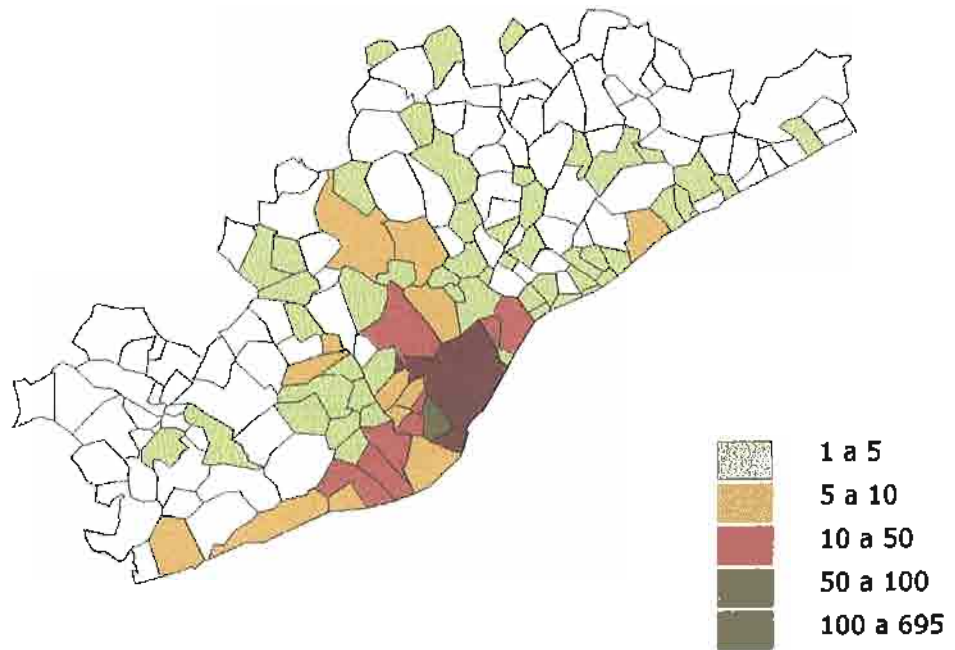
Mapa 23. Municipi de residència del PAS de la UB (totals)

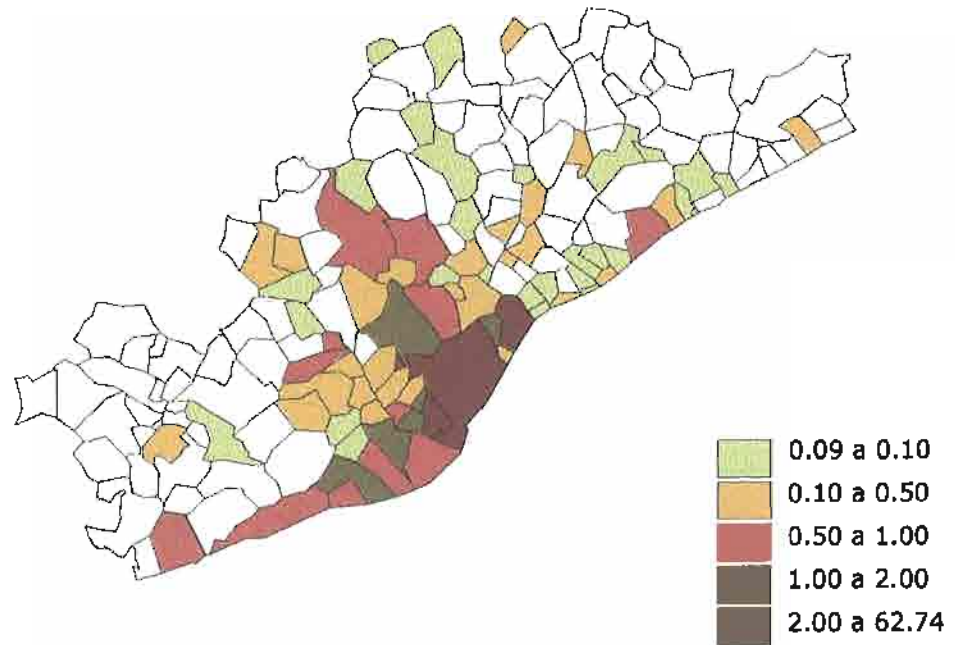
Mapa 24. Municipi de residència del PAS de la UB (en percentatge)

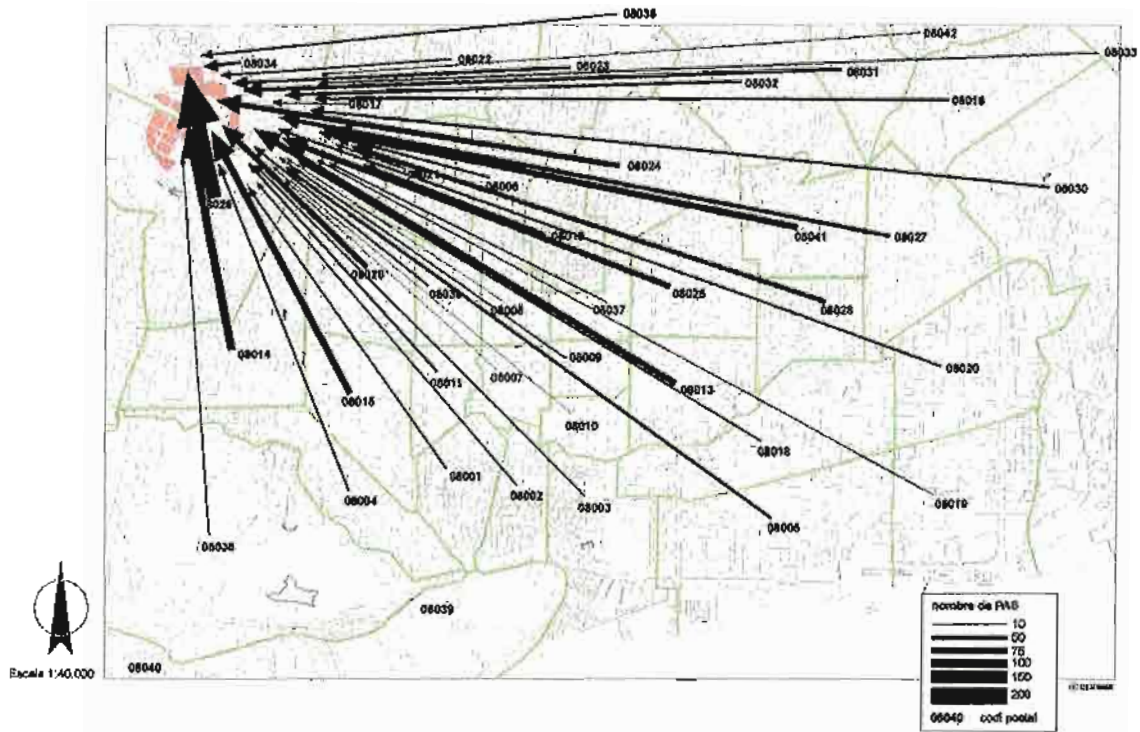
Mapa 25. Municipi de residència del PAS de la UPC (totals)

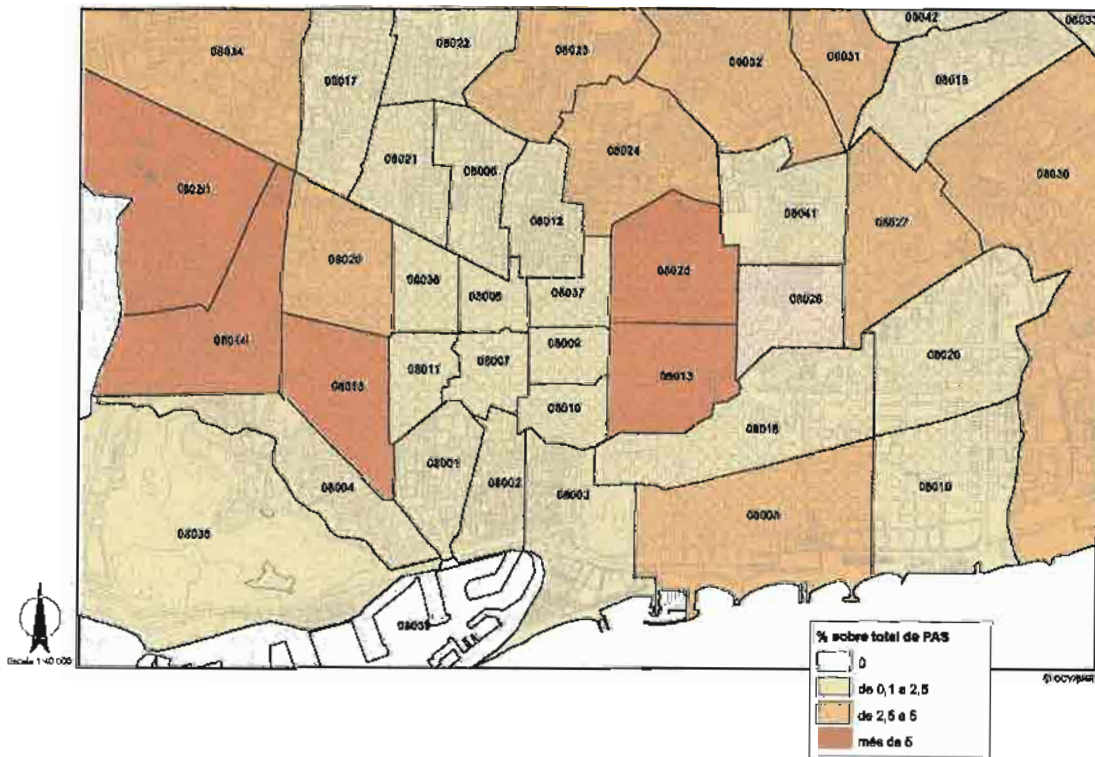
Mapa 26. Municipi de residència del PAS de la UPC (en percentatge)

Mapa 27. Personal d'administració i serveis procedent dels districtes postals de Barcelona

Mapa 28. Personal d'administració i serveis procedents dels districtes postals de Barcelona

2.3.- Estudiants

El nombre total d'estudiants matriculats a les facultats situades a l'àrea del Portal durant el curs 1999/2000, que en són els seus usuaris més importants, va ésser de **59.204**, d'aquests un 69,5% (41.168 estudiants) estaven matriculats a la UB, i el restant 20,5% (18.036 estudiants) ho estaven a la UPC. Segons el campus de localització de les seves facultats o escoles, 30.720 (51,89%) estudiants estaven matriculats en facultats situades al campus nord, mentre que 28.484 (48,11%) estudiants ho estaven en facultats situades al campus sud, per tant, ambdós campus tenien un nombre molt similar d'estudiants. Aquesta distribució és, però, una mica diferent si es té en compte la universitat d'adscripció: mentre que la UB aportava un major nombre d'estudiants al campus nord, la UPC ho feia al campus sud, fet que destaca ja que, com s'ha vist anteriorment, la UB té un major nombre de facultats al campus sud i la UPC té un major nombre de facultats al campus nord.

En concret, la UB aportava 22.708 estudiants al campus nord, el que representava un 55,16% del total d'estudiants d'aquesta universitat al Portal, essent la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales la més important pel seu nombre d'estudiants, no només d'aquest campus, sinó dels dos i també de les dues universitats. En canvi, al campus sud hi havia 18.460 estudiants de la UB, un 44,84% del total de la UB, essent la Facultat de Geografia i Història la més important d'aquest campus (taula 10).

Per la seva banda, la UPC aportava 8.012 estudiants al campus nord, un 44,42% del total d'estudiants d'aquesta universitat, essent la Facultat d'Informàtica de Barcelona la més important. Al campus sud hi havia localitzats 10.024 estudiants de la UPC, el 55,58% del total, essent en aquest cas l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona la més important (taula 11).

Taula 10. Nombre d'estudiants de la UB per campus i facultats.

<i>Centre</i>	<i>Campus</i>	<i>Nombre estudiants</i>
Facultat de Dret	Nord	7.639
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales	Nord	9.630
Escola Universitària d'Estudis Empresarians	Nord	5.439
Total Campus Nord		22.708
Facultat de Filosofia	Sud	1.453
Facultat de Geografia i Història	Sud	5.004
Facultat de Belles Arts	Sud	1.863
Facultat de Biologia	Sud	2.415
Facultat de Física	Sud	1.608
Facultat de Geologia	Sud	813
Facultat de Química	Sud	2.489
Facultat de Farmàcia	Sud	2.815
Total Campus Sud		18.460
TOTAL		41.168

Taula 11. Nombre d'estudiants de la UPC per campus i facultats.

<i>Facultat o escola</i>	<i>Campus</i>	<i>Nombre d'estudiants</i>
E. T. S. d'Enginyeria de Telecomunicació de Barcelona	Nord	2.564
E. T. S. d'Enginyers de Camins, Canals i Ports de Barcelona	Nord	2.482
Facultat d'Informàtica de Barcelona	Nord	2.966
Total Campus Nord		8.012
Facultat de Matemàtiques i Estadística	Sud	475
E. T. S. d'Arquitectura de Barcelona	Sud	3.499
E. T. S. d'Enginyeria Industrial de Barcelona	Sud	3.603
Escola Universitària Politècnica de Barcelona	Sud	2.447
Total Campus Sud		10.024
TOTAL		18.036

Pel que fa a la residència dels estudiants¹⁸ segons la comarca de procedència, un 61,69% del total d'estudiants, en concret 35.327, procedeixen del Barcelonès, mentre que aquelles comarques que superen l'1%, és a dir, els 573 estudiants són el Baix Llobregat (6.681 estudiants, 11,67%), el Vallès Oriental (2.550 estudiants, 4,45%), el Maresme (2.453 estudiants, 4,28%), el Vallès Occidental (2.195 estudiants, 3,83%), l'Osona (1.253 estudiants, 2,19%), l'Alt Penedès (1.070 estudiants, 1,87%), el Garraf (855 estudiants, 1,49%) i l'Anoia (767 estudiants, 1,34%) (taula 12), mentre que només dues comarques arriben al 0,5%, les del Bages (531 estudiants) i el Tarragonès (351 estudiants). Malgrat que és destacable com totes les comarques de Catalunya tenen representació amb algun estudiant al Portal del Coneixement, hi ha un clar predomini de les comarques metropolitanes en la residència dels estudiants (sumen 51.131 estudiants, el 89,28% del total), afegint a l'àrea d'influència les comarques del Baix Camp, Tarragonès, Gironès, Anoia, Bages i Osona si les dades s'analitzen en nombres absoluts (mapa 29), o només les del Tarragonès, Anoia, Bages i Osona si n'analitzen les dades en percentatges (mapa 30).

¹⁸ Cal tenir en compte que el total d'estudiants segons la seva procedència no coincideix amb el total d'estudiants, ja que aquesta anàlisi s'ha fet en base al municipi i codi postal de residència que els estudiants declaraven a l'hora de fer la matrícula, i no tots ho fèien. Així, només 57.270 estudiants van declarar el seu municipi de residència, el que significa que hi ha hagut 1.934 estudiants (3,27% del total) que no han estat comptats en aquesta anàlisi segons el lloc de residència. Per la mateixa raó, els totals de la taula 12 comparats amb els de les taules 10 i 11 tampoc coincideixen.

Taula 12. Nombre d'estudiants de la UB i UPC segons comarca de procedència.

	<i>Nombre d'estudiants</i>	<i>Nombre d'estudiants de la UB</i>	<i>Nombre d'estudiants de la UPC</i>	<i>Percentatge d'estudiants de la UB</i>	<i>Percentatge d'estudiants de la UPC</i>	<i>Percentatge del total d'estudiants</i>
Alt Penedès	1.070	723	347	1,86	1,88	1,87
Anoia	767	521	246	1,34	1,33	1,34
Baix Llobregat	6.681	4.678	2.003	12,06	10,84	11,67
Barcelonès	35.327	24.113	11.214	62,15	60,70	61,69
Garraf	855	569	286	1,47	1,55	1,49
Maresme	2.453	1.622	831	4,18	4,50	4,28
Osona	1.253	847	406	2,18	2,20	2,19
Vallès Occidental	2.195	1.190	1.005	3,07	5,44	3,83
Vallès Oriental	2.550	1.579	971	4,07	5,26	4,45
Resta de comarques	4.119	2.954	1.165	7,61	6,31	7,19
Total	57.270	38.796	18.474	100	100	100
Regió Metropolitana de Barcelona	51.131	34.474	16.657	88,86	90,16	89,28

Si es diferencia per universitat d'adscripció, són pràcticament les mateixes comarques les que superen l'1% d'estudiants que acudeixen a l'àrea del Portal. Només en el cas de la Universitat Politècnica de Catalunya, la comarca del Bages, amb 320 estudiants (1,14% del total) també estaria inclosa en aquest grup. Per tant, i com es pot observar en la representació cartogràfica, no hi ha grans diferències entre les dades globals i les desagregades: les àrees d'influència d'ambdues universitats són quasi les mateixes (mapes 31 a 34). És destacable com en tots dos casos, els estudiants procedents del Barcelonès representen més del 60% del total d'estudiants, essent el màxim en el cas de la UB, on el percentatge arriba al 62,15% (35.327 estudiants en total). Només en la representació de les dades absolutes apareix com l'àrea d'influència de la UB seria més gran que la de la UPC, però això és degut al major nombre d'estudiants que acudeixen a la primera.

En referència concreta a la comarca del Barcelonès, un 81,52% del total d'estudiants procedents d'aquesta comarca són del propi municipi de Barcelona, un 9,77% del municipi de l'Hospitalet de Llobregat, un 5,75% de Badalona, un 2,37% de Santa Coloma de Gramenet i un 0,59% de Sant Adrià del Besòs. A més, com mostra el mapa 35, dins de la pròpia Regió Metropolitana de Barcelona, són aquells municipis més propers al municipi de Barcelona, i en general aquells amb major nombre de població, com l'Hospitalet de Llobregat, Badalona, Prat de Llobregat, Sant Boi de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Sant Cugat del Vallès, Molins de Rei i Santa Coloma de Gramenet, els que aporten un major nombre d'estudiants en nombres absoluts al Portal. Només destaquen, pel volum d'estudiants que aporten, entre aquells municipis més allunyats de Barcelona, però dins de la Regió Metropolitana, les ciutats de Mataró i Vilanova i la Geltrú. Amb les dades desagregades per universitats (mapes 37 a 40), el major nombre d'estudiants de la UB procedents dels municipis de la Regió Metropolitana fa que

el mapa 37 aparegui amb una major intensitat de colors que el mapa 39, que representa els estudiants de la UPC, però la distribució d'ambdós és força similar.

Del municipi de Barcelona, a partir de l'anàlisi del nombre d'estudiants d'ambdues universitats per codi postal de residència, destaquen sobretot les àrees situades al voltant del Portal (Les Corts, Sants, Sant Antoni, l'Esquerra de l'Eixample i Pedralbes)¹⁹, les quals concentren el 27% del total d'estudiants. Els 10 primers codis postals amb un major nombre d'estudiants, per la seva banda, concentren vora el 48% del total d'estudiants residents a la ciutat de Barcelona, el que significa 13.597 estudiants, dels que 9.115 ho són de la UB, i els 4.923 restants ho són de la UPC (taula 13). És a dir, a més de les àrees al voltant del Portal, les que tenen la residència d'un major nombre d'estudiants són la dreta de l'Eixample, Sagrada Família, Fort Pius, Horta i Sagrera. En general, els estudiants es concentren al voltant de l'àrea formada pel centre històric de Barcelona, més el sector central de l'Eixample i la façana marítima de la ciutat, mostrant diferències molt importants respecte les àrees de concentració del personal d'administració i serveis, i sobretot, respecte les del personal acadèmic (mapes 41 i 42).

Taula 13. Nombre d'estudiants de la UB i UPC del municipi de Barcelona segons districte postal de procedència.

<i>Districte postal</i>	<i>Estudiants UPC</i>		<i>Estudiants UB</i>		<i>Total d'estudiants</i>	
	<i>Absolut</i>	<i>Percentatge</i>	<i>Absolut</i>	<i>Percentatge</i>	<i>Absolut</i>	<i>Percentatge</i>
8028	1.098	11,67	1.584	8,17	2.682	9,31
8029	492	5,23	1.054	5,44	1.546	5,37
8015	416	4,42	885	4,56	1.301	4,52
8025	404	4,30	893	4,60	1.297	4,50
8024	413	4,39	855	4,41	1.268	4,40
8014	406	4,32	846	4,36	1.252	4,35
8013	326	3,47	837	4,32	1.163	4,04
8027	293	3,12	785	4,05	1.078	3,74
8034	395	4,20	619	3,19	1.014	3,52
8032	239	2,54	757	3,90	996	3,46
resta de districtes postals	4.923	52,34	10.277	53,00	15.200	52,78

D'entre tots aquests estudiants residents al municipi de Barcelona, s'ha intentat saber quants d'ells hi residien temporalment, ja que declaraven que la seva residència principal o familiar estava en un altre municipi²⁰. Els resultats han estat que 3.229 estudiants, un 21,22% del total que resideixen al municipi de

¹⁹ Corresponen als codis postals 08028, 08014, 08015, 08029 i 08034 respectivament.

²⁰ Per aconseguir trobar aquest tipus d'estudiants, s'ha comparat en les matricules dels estudiants de la UPC, l'adreça que aquests declaren que tenen al llarg del curs i l'adreça familiar. Quan no coincideixen, s'ha assumit que aquests estudiants resideixen al municipi de Barcelona només de forma temporal. En les matricules dels estudiants de la UB, ja hi ha un apartat on es declara a quin tipus de residència s'habita (familiar, residència d'estudiants, etc.). El principal problema en aquests últims, ha estat que més de 7.000 estudiants han deixat en blanc aquesta qüestió, pel que hi pot haver un subregistre important. D'aquí que sigui major el nombre d'aquest tipus d'estudiants a la UPC que no pas a la UB.

Barcelona, podrien trobar-se en aquesta situació, és a dir, resideixen només de forma temporal a la ciutat. D'aquests, un 28,7% (en concret, 926) pertanyen a la UB, mentre que el restant 71,3% (2.303 estudiants) pertanyen a la UPC (taula 14).

Taula 14. Nombre d'estudiants que no resideixen a la llar familiar al municipi de Barcelona, de la UB i de la UPC, segons districte postal de residència.

Codi postal	UPC		UB		Total	
	Total	Percentatge ²¹	Total	Percentatge	Total	Percentatge
08001	151	77,44	42	32,31	193	68,20
08002	42	53,16	16	19,75	58	40,28
08003	12	18,75	21	13,91	33	17,01
08004	49	25,13	32	10,88	81	17,72
08005	17	14,53	14	8,05	31	11,19
08006	75	27,68	20	7,35	95	18,16
08007	11	30,56	7	16,67	18	25,35
08008	24	38,10	14	30,43	38	40,00
08009	26	27,96	11	11,11	37	20,44
08010	25	33,78	15	16,13	40	26,32
08011	54	41,54	34	18,89	88	31,88
08012	50	34,25	51	20,32	101	29,19
08013	62	19,02	37	7,10	99	12,22
08014	104	25,62	51	9,70	155	17,59
08015	120	28,85	47	9,25	167	19,04
08016	13	5,78	15	4,62	28	5,23
08017	48	16,00	12	4,40	60	10,70
08018	9	6,62	9	4,07	18	5,17
08019	8	17,02	7	8,43	15	12,20
08020	20	7,35	16	4,37	36	5,79
08021	91	33,09	24	7,79	115	20,57
08022	118	33,62	16	5,44	134	21,30
08023	43	15,19	21	6,52	64	10,96
08024	58	14,04	25	4,73	83	9,05
08025	48	11,88	34	5,94	82	8,70
08026	25	11,01	20	4,59	45	7,00
08027	17	5,80	16	3,29	33	4,33
08028	569	51,82	109	10,92	678	34,12
08029	116	23,58	40	6,28	156	14,33
08030	7	2,61	17	4,61	24	3,87
08031	21	8,43	20	4,41	41	6,00
08032	14	5,86	16	3,46	30	4,37
08033	2	2,41	5	4,17	7	3,54
08034	107	27,09	30	8,09	137	18,61
08035	0	0,00	9	5,14	9	3,06
08036	110	45,64	24	10,67	134	30,32
08037	27	25,47	10	6,76	37	15,16
08038	2	2,60	3	2,88	5	2,81
08039	0	0,00	0	0,00	0	0,00

²¹ Les dades percentuals s'han calculat sobre el total d'estudiants residents en cada codi postal per a cada una de les universitats i també en les dades totals.

08040	0	0,00	1	50,00	1	25,00
08041	8	6,61	12	6,70	20	6,94
08042	0	0,00	3	3,16	3	1,90
TOTAL	2303	24,49	926	7,77	3229	

La distribució territorial d'aquestes residències temporals, però, canvia respecte a la del total d'estudiants. Si tenim en compte els deu primers districtes postals segons el nombre absolut d'estudiants que no resideixen a la llar familiar, les àrees de Les Corts, Sants, Sant Antoni, l'Esquerra de l'Eixample i Pedralbes continuen estant presents, però en canvi, les altres cinc són el Raval, Hospital Clínic, Sant Gervasi, Gràcia i l'àrea situada per damunt de la plaça Francesc Macià. En totes aquestes àrees, per tant, es pot dir que hi ha un alt nombre d'estudiants que viuen al municipi de forma temporal, en total 1.970 estudiants, un 61% del total d'aquest tipus d'estudiants (mapa 43). En nombres relatius, destaca sobretot el barri del Raval, amb més del 60% d'estudiants residents que no ho fan a la llar familiar, seguit del Gòtic, amb més del 40%, cosa que podria confirmar el procés de gentrificació que es dona en aquests barris (Martínez, 2000). A més de les àrees properes al sector del Portal, destaquen els districtes postals corresponents a l'àrea central de l'Eixample.

En totes aquestes àrees, tant on hi predominen els nombres absoluts com en aquelles que hi predominen els nombres relatius, cal suposar que hi ha un actiu mercat de lloguer de pisos i habitacions per estudiants, així com també una presència important de residències i col·legis majors. Analitzant la localització d'aquestes últimes, apareix una relació important que caldria, però, analitzar amb major detall. Un 66,47% de les places ofertades per les residències d'estudiants es concentren principalment en 5 codis postals de Barcelona, quatre dels quals estan al voltant o a l'interior de l'àrea del Portal del Coneixement, i la cinquena correspon al codi postal del barri del Raval (taula 15).

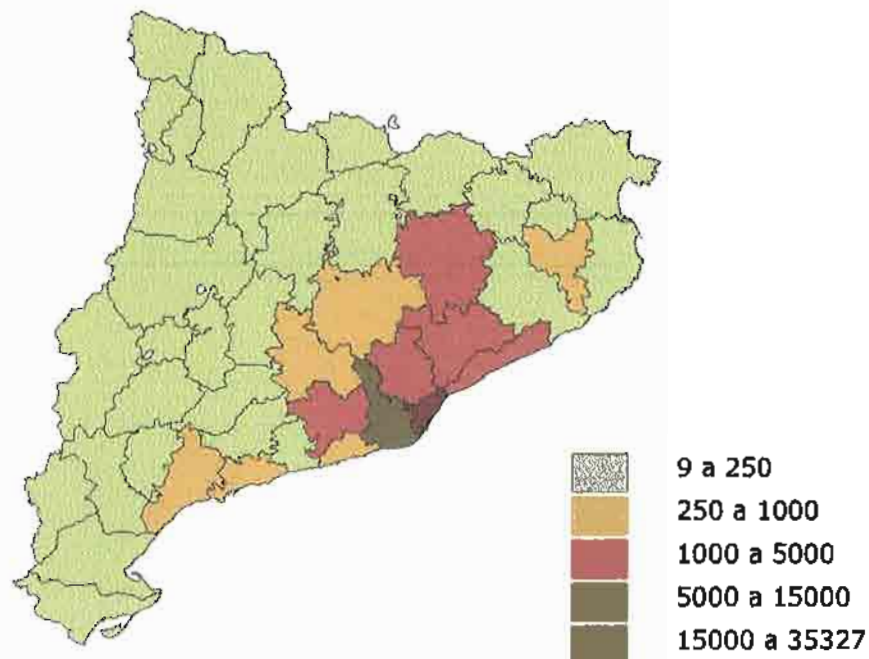
Taula 15. Residències d'estudiants i places per codis postals a Barcelona.

<i>Codi postal</i>	<i>nombre de residències</i>	<i>nombre de places</i>	<i>places per residència</i>
08028	1	420	420.00
08022	5	403	80.60
08001	2	324	162.00
08017	4	313	78.25
08021	3	291	97.00
08024	1	190	190.00
08009	1	124	124.00
08008	2	106	53.00
08034	2	104	52.00
08011	1	99	99.00
08037	2	58	29.00
08003	1	53	53.00
08018	1	45	45.00
08002	1	40	40.00
08010	2	26	13.00
08036	1	20	20.00

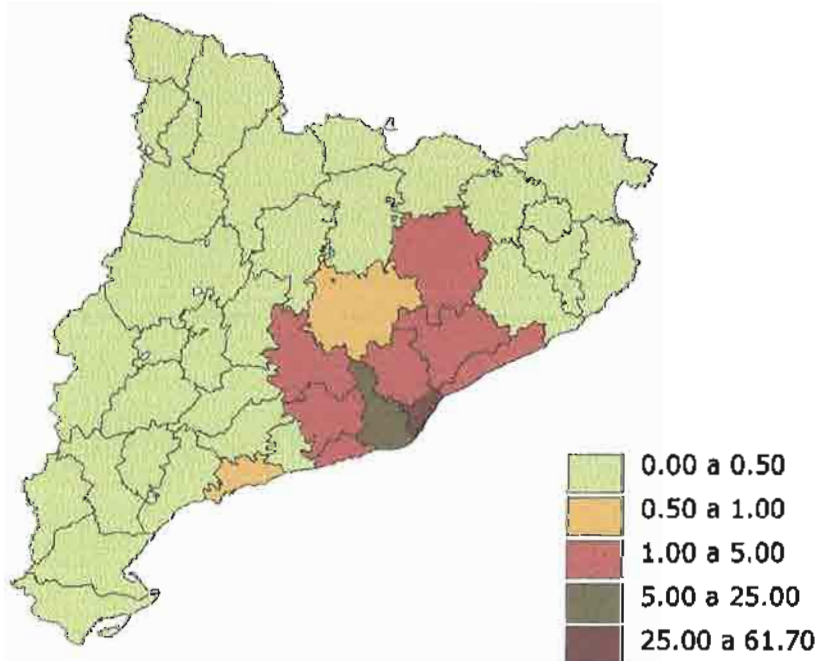
08025	1	18	18.00
Total	31	2634	84.97

Per tant, cal suposar que no només hi ha una relació entre la presència d'estudiants que no resideixen a la llar familiar i la presència de col·legis majors o residències per a estudiants, sinó que a més l'àrea del Portal concentra al seu voltant un nombre important d'aquestes residències per tal de donar allotjament amb una relativa proximitat als seus estudiants.

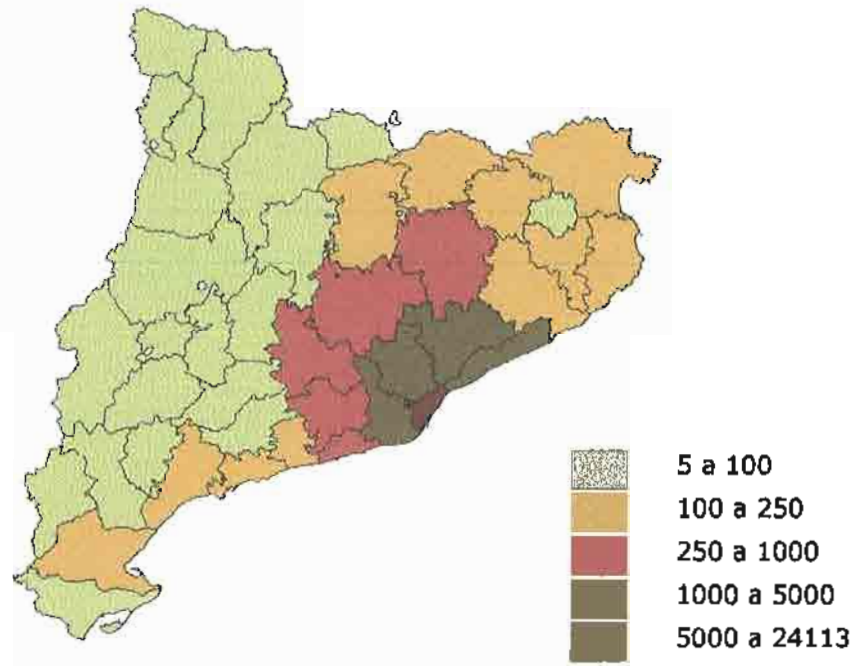
Mapa 29. Comarca de residència dels estudiants (totals)

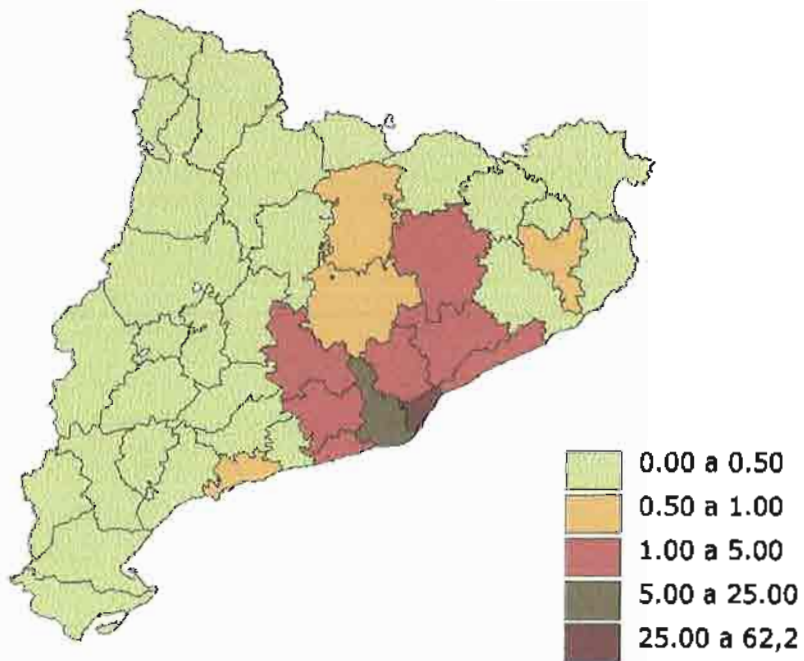
Mapa 30. Comarca de residència dels estudiants (en percentatge)

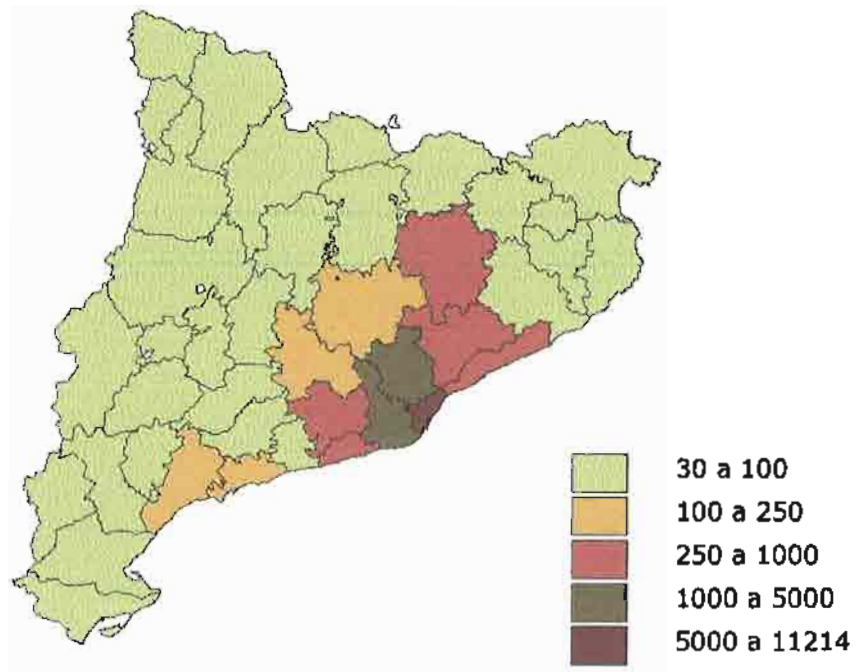
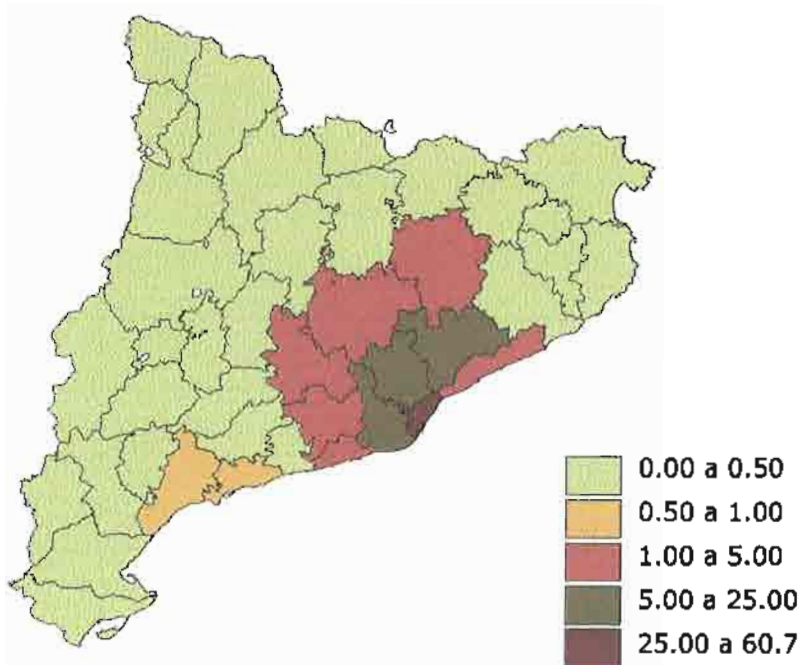
Mapa 31. Comarca de residència dels estudiants de la UB

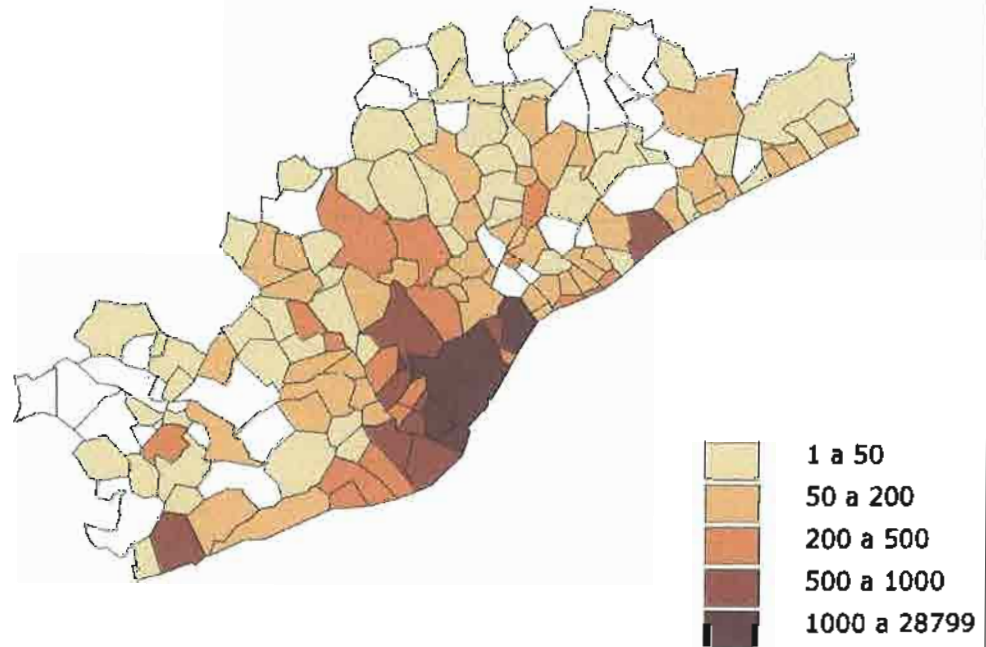
Mapa 32. Comarca de residència dels estudiants de la UB (en

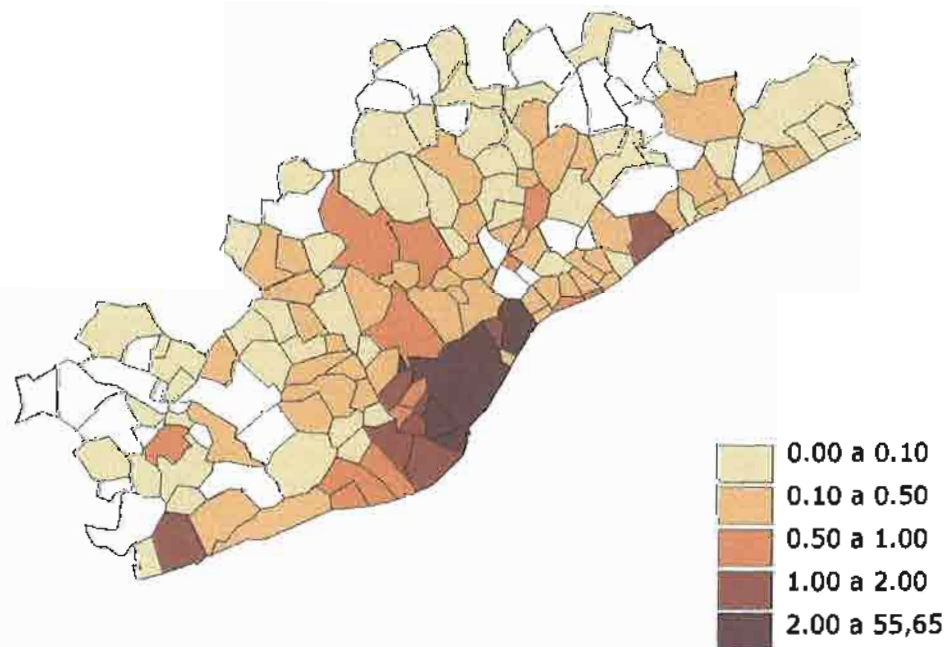

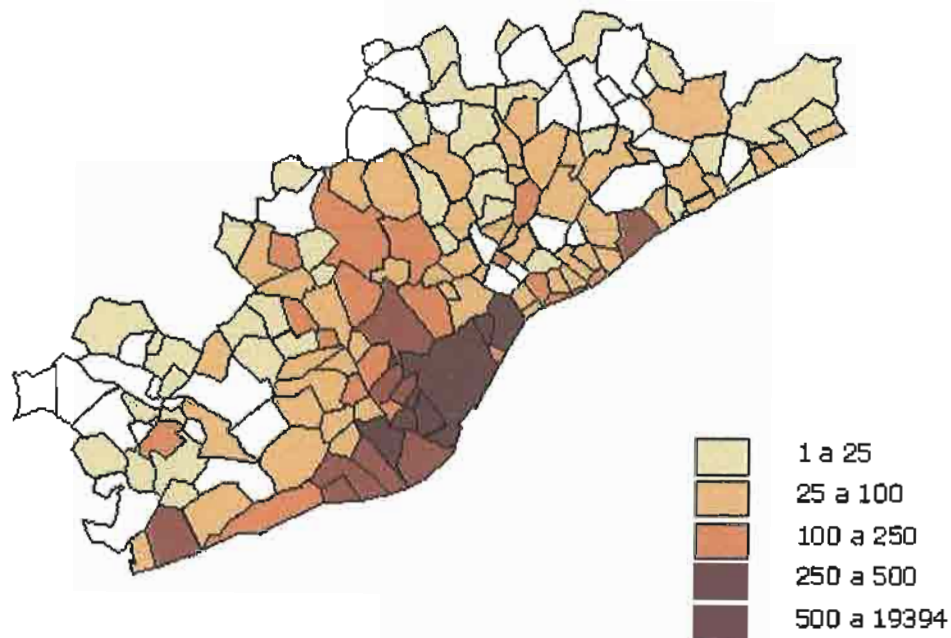
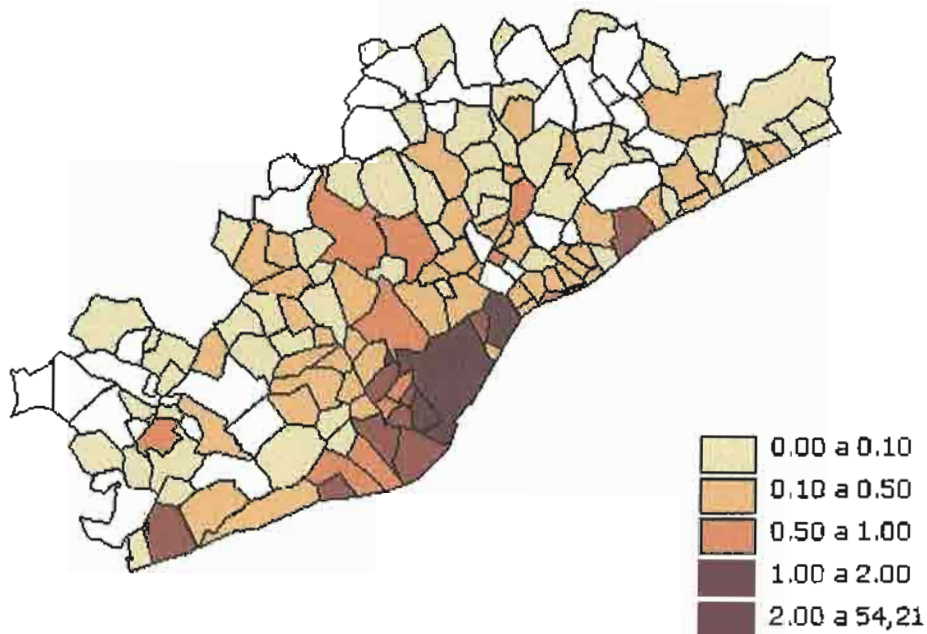
Mapa 33. Comarca de residència dels estudiants de la UPC**Mapa 34. Comarca de residència dels estudiants de la UPC (en**

Mapa 35. Municipi de residència dels estudiants (totals)

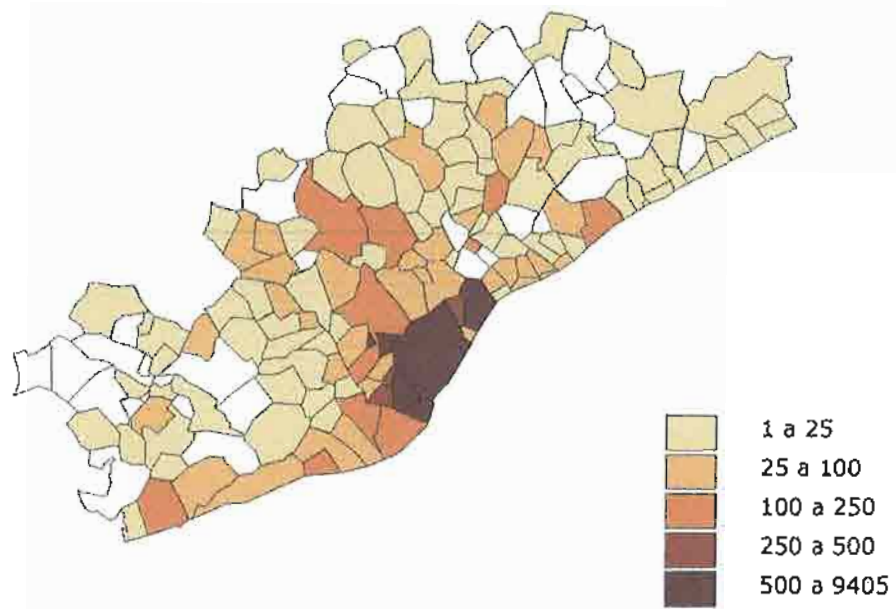

Mapa 36. Municipi de residència dels estudiants (en percentatge)

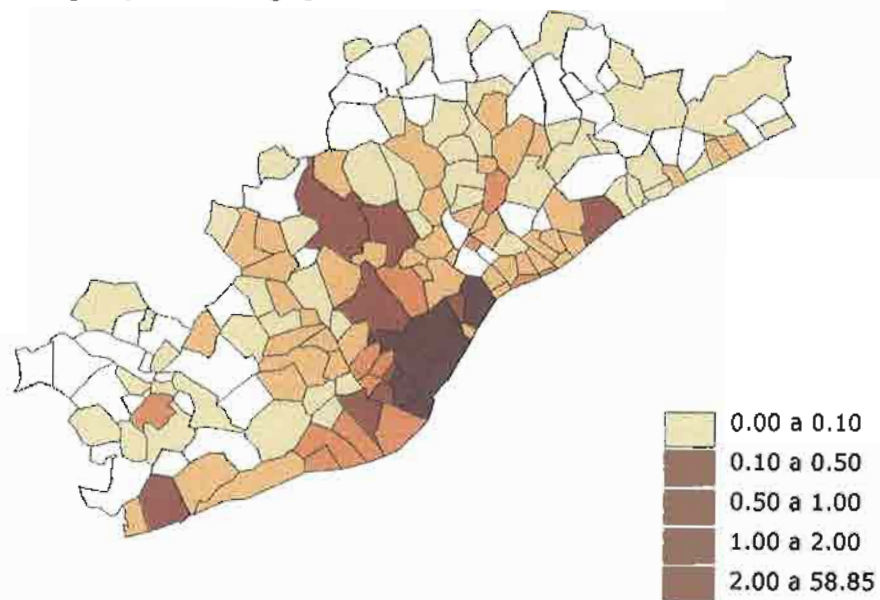

Mapa 37. Municipi de residència dels estudiants de la UB (totals)**Mapa 38. Municipi de residència dels estudiants de la UB (en percentatge)**

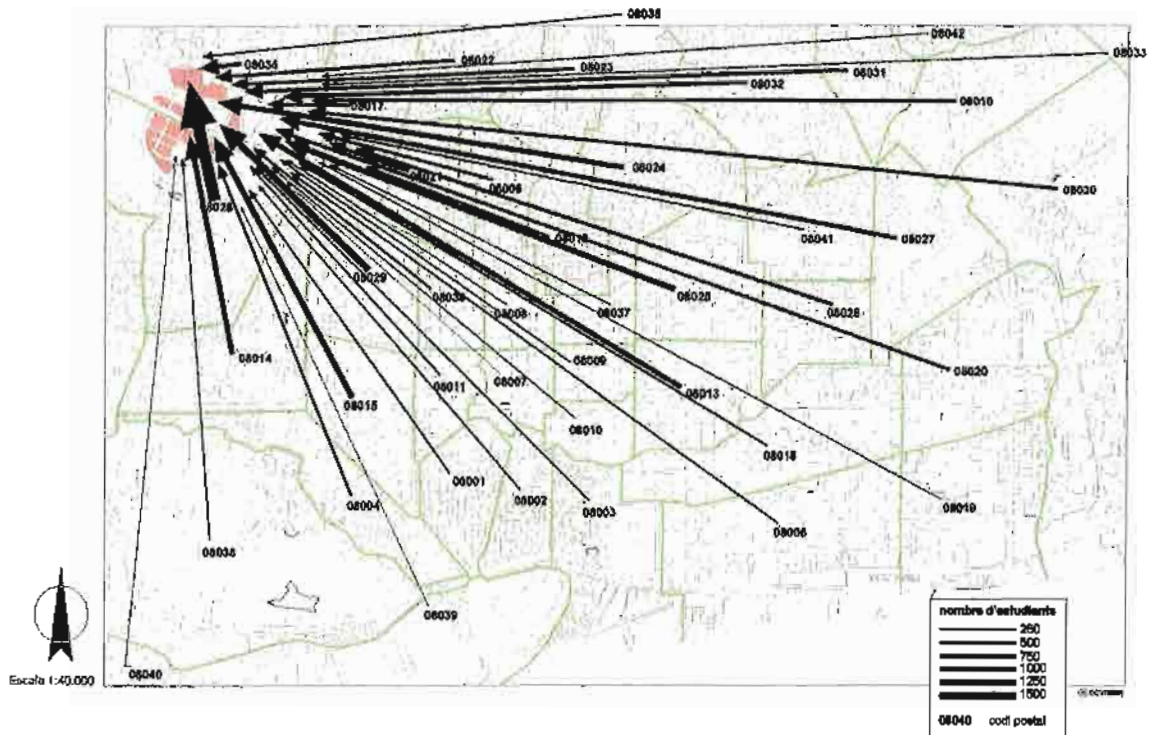
Mapa 39. Municipi de residència dels estudiants de la UPC (totals)

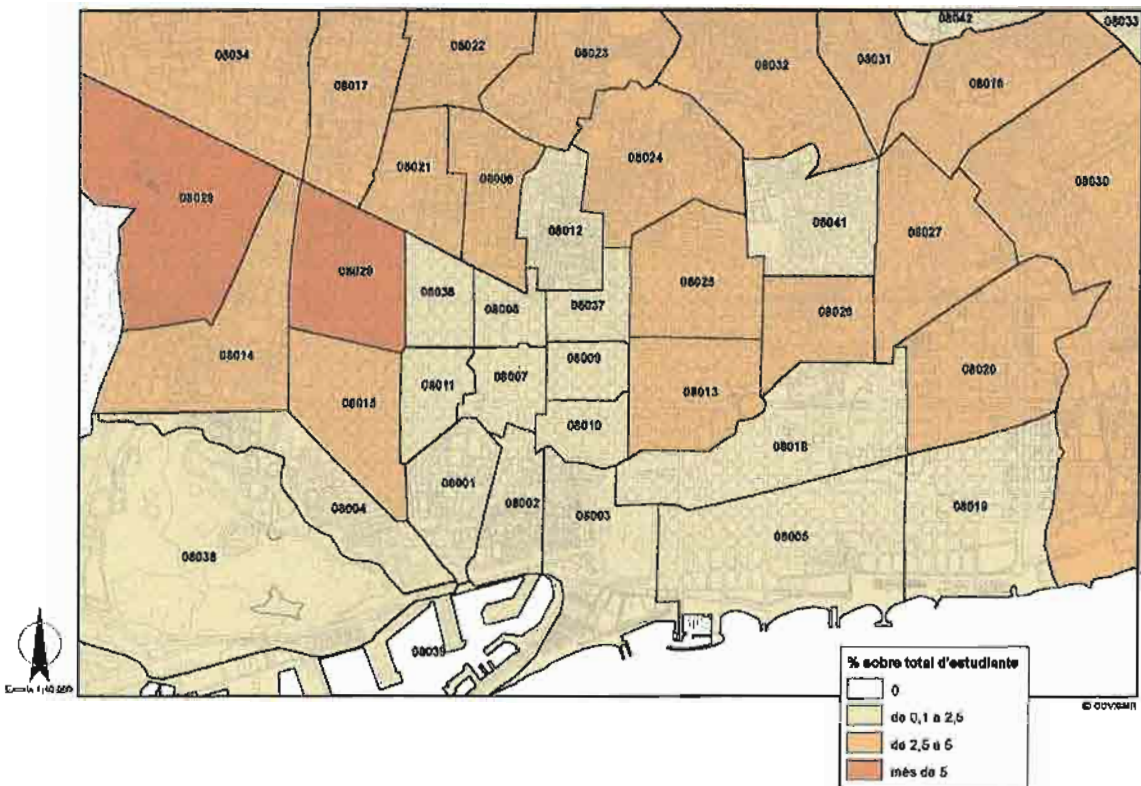
Mapa 40. Municipi de residència dels estudiants de la UPC (en percentatge)

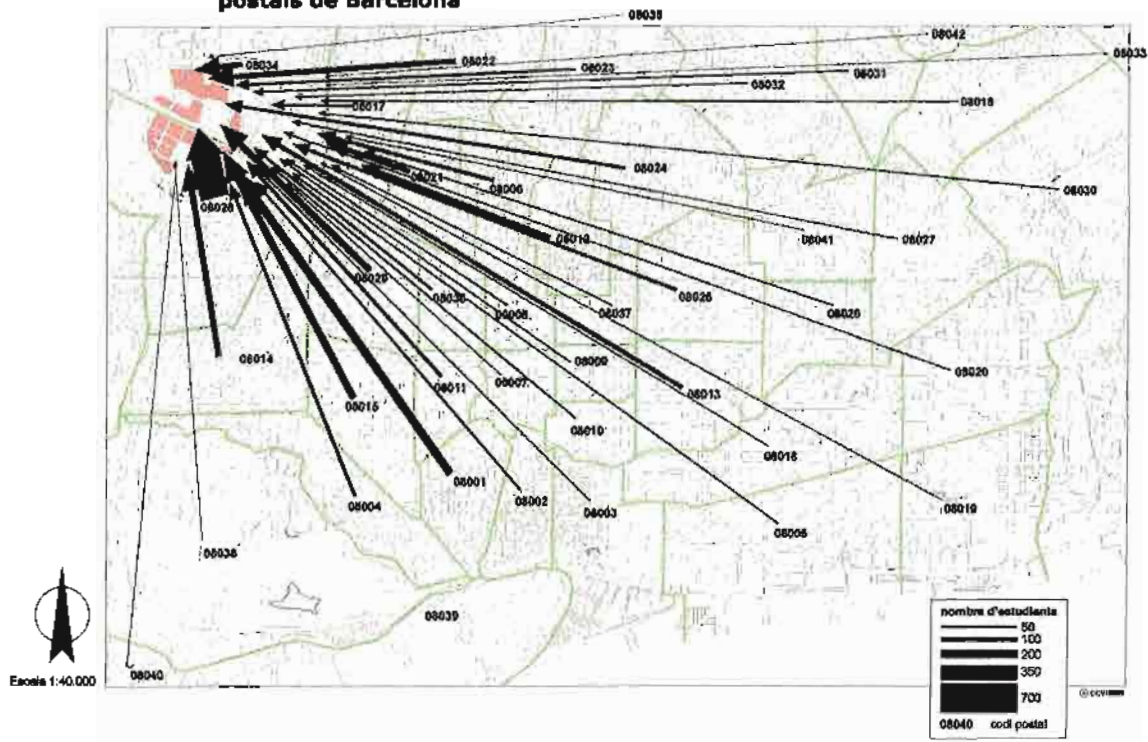
Mapa 41. Estudiants procedents dels districtes postals de Barcelona

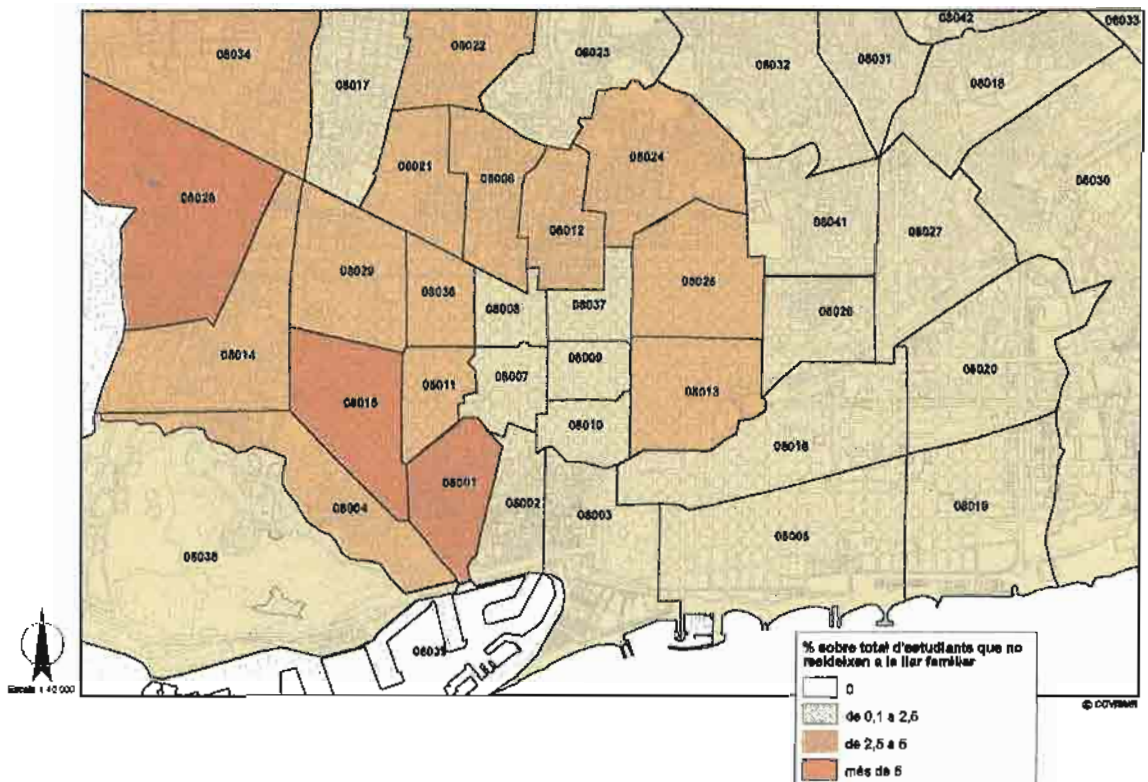
Mapa 42. Estudiants procedents dels districtes postals de Barcelona

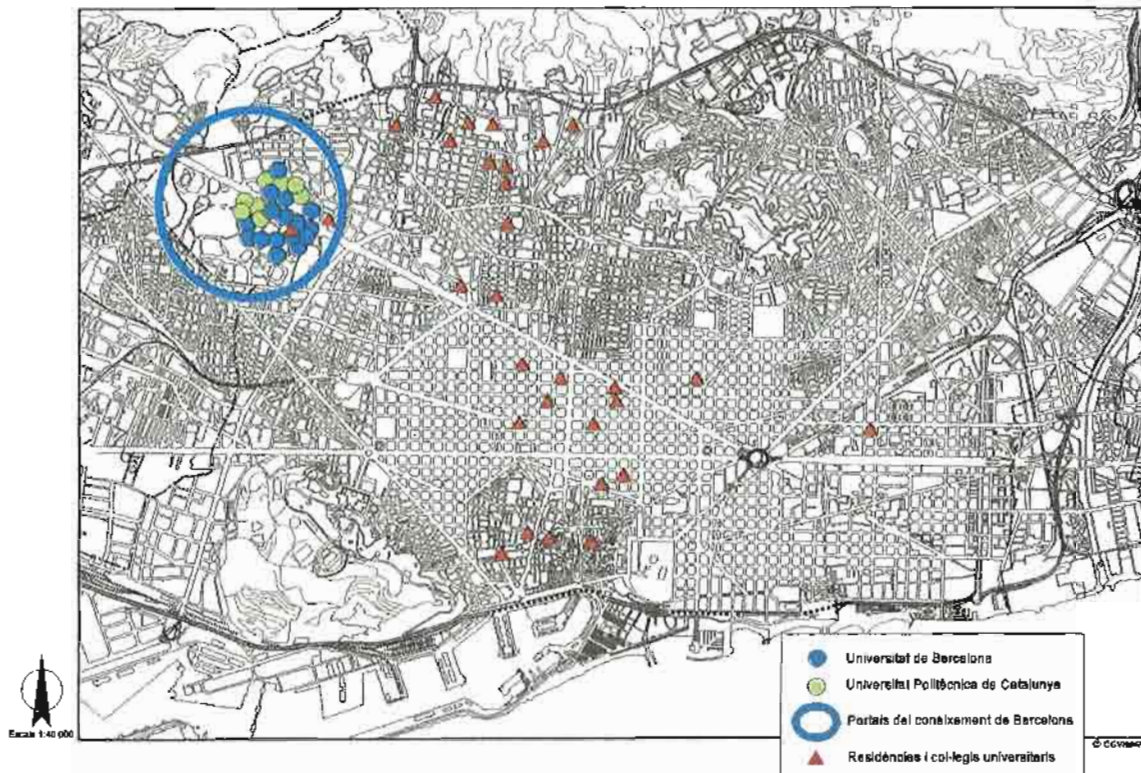
Mapa 43. Estudiants que no resideixen a la llar familiar procedents dels districtes postals de Barcelona

Mapa 44. Estudiants que no resideixen a la llar familiar procedents dels districtes postals de Barcelona

Mapa 45.- Distribució de les residències d'estudiants a Barcelona

2.4.- Treballadors d'altres serveis

Per altra banda, finalment, també han estat analitzades altres dades que poden aportar encara una major precisió al nombre total de treballadors de l'àrea del Portal. Han estat comptades les persones que treballen en les diverses empreses concessionàries de les universitats (bars, copisteries, serveis de neteja i seguretat, i serveis diversos), i aquelles que treballen en altres serveis, com per exemple la Fundació Bosch i Gimpera o el *Consejo Superior de Investigaciones Científicas*. En total, sumats als estudiants, el personal acadèmic, i el personal d'administració i serveis, el resultat ha estat de 66.301 persones que diàriament acudeixen al Portal del Coneixement, un volum de població no gens despreciable (taula 16).

El nombre total de persones que treballen a les concessions de les universitat és d'unes 188²², 75 dels quals ho fan a la UB (39,89% del total), i els restants 113 a la UPC (60,01% del total). Per campus la distribució és força similar, ja que 110 persones treballen al campus sud, mentre que 78 ho fan al campus nord.

²² Aquest nombre és aproximat. Per una banda, de les concessions de la UB, només s'han pogut tenir en compte aquelles dedicades al servei de restauració, copisteria i comerç divers, per tant, no han pogut ser comptades aquelles persones encarregades dels serveis de neteja i seguretat. En canvi, per a la UPC, s'han comptat amb el nombre total de concessions però no amb el nombre de treballadors per cada una d'elles, per tant, aquest nombre de treballadors ha estat estimat a partir de la mitjana de treballadors per concessió de la UB.

A la Fundació Bosch i Gimpera²³ hi treballen en total 259 persones, 10 de les quals ho fan al campus nord, i 249 al campus sud, que és on està la seu central d'aquesta fundació. Per altra banda, el personal treballador del *Consejo Superior de Investigaciones Científicas* és de 502 persones, totes elles localitzades al campus nord, ja que no s'han pogut trobar dades dels treballadors localitzats a l'edifici Jaume Almera del campus sud, on hi ha els serveis científico-tècnics.

Taula 16. Nombre total de treballadors del Portal del Coneixement.

		<i>Campus Nord</i>	<i>Campus Sud</i>	<i>Total</i>
UB	Estudiants	22.708	18.460	41.168
	PAC	921	1.411	2.332
	PAS	192	937	1.129
	Concessions	21	54	75
UPC	Estudiants	8.012	10.024	18.036
	PAC	646	904	1.550
	PAS	801	336	1.137
	Concessions	57	56	113
FBG	Contractats	10	166	176
	Personal	0	83	83
CSIC		502	0	502
TOTAL		33.870	32.431	66.301

²³ Només ha estat possible aconseguir el nombre total de treballadors contractats per la Fundació però que treballen a les diverses facultats de l'àrea del Portal, i el nombre total de personal que treballa directament a la Fundació. No ha estat facilitat el municipi de procedència de cadascun d'ells. Per tant, l'única dada disponible és el volum total.

3. ELS USUARIS DEL SERVEI D'ESPORTS I LES BIBLIOTEQUES

Per altra banda, de cara a valorar el pes funcional total d'aquest sector, ha estat analitzat el volum d'usuaris a d'altres serveis presents a l'àrea del Portal, com són especialment el Servei d'Esports i les biblioteques. En primer lloc, només s'han pogut recollir dades referents al servei d'esports de la UB, de les quals, es desprèn que vora **295.000** persones l'utilitzen anualment, el que significa una mitjana mensual de 24.583 persones. De totes formes, el màxim mensual s'assoleix el mes de novembre, amb més de 42.000 usuaris, mentre que el mínim és el mes d'agost amb poc més de 8.200 usuaris. Bona part d'aquests usuaris, un 70,88%, corresponen als socis del servei d'esports, mentre que la resta es distribueixen entre els que hi acudeixen als diversos campionats o competicions que s'hi desenvolupen al llarg de l'any, els equips federats que utilitzen les instal·lacions, i el personal extern (neteja, seguretat i restauració) que hi treballa (taula 17).

Segons la distribució de l'àrea de residència dels usuaris del servei d'esports estimat per a una setmana (taula 18), aplicat al conjunt d'usuaris de tot l'any (taula 19), resulta que un 25,66% (53.639 persones anualment) dels usuaris al cap de l'any provenen de la pròpia àrea del Portal, és a dir, són estudiants, professors o personal acadèmic de les facultats localitzades al Portal del Coneixement. Un altre 12,47% (26.062 usuaris anuals), provenen d'altres centres de la Universitat de Barcelona no localitzats a l'àrea del Portal. I finalment, un 61,87% (129.308 usuaris al cap de l'any) provenen d'altres llocs i no tenen la seva localització especificada.

Taula 17. Nombre total d'usuaris del servei d'esports de la UB al Portal del Coneixement.

<i>Distribució Mensual</i>	<i>Servei d'Esports UB</i>	<i>Campionat Intrauniversitari</i>	<i>Competicions</i>	<i>Equips federats</i>	<i>Personal extern</i>	<i>Total</i>
Octubre	23.000		500	2.000	273	25.773
Novembre	30.000	9.600	500	2.000	273	42.373
Desembre	18.500	9.600	500	2.000	273	30.873
Gener	14.000		500	2.000	273	16.773
Febrer	24.000	9.600	500	2.000	273	36.373
Març	21.500	9.600	500	2.000	273	33.873
Abril	10.500	9.600	500	2.000	273	22.873
Maig	9.500	9.600	500	2.000	273	21.873
Juny	10.000		500	2.000	273	12.773
Juliol	25.000				273	25.273
Agost	8.000				273	8.273

Setembre	15.000		500	2.000	273	17.773
Total	209.000	57.600	5.000	20.000	3.276²⁴	294.876

Taula 18. Àrea de procedència dels usuaris del servei d'esports de la UB al Portal del Coneixement.

Portal del Coneixement Diagonal	25,66
Altres centres	12,47
Sense localització específica	61,87
Total	100

Taula 19. Àrea de procedència dels usuaris del servei d'esports de la UB al Portal del Coneixement.

<i>Distribució Mensual</i>	<i>Portal Coneixement</i>	<i>Altres centres</i>	<i>Sense localització</i>
Octubre	5.902	2.868	14230
Novembre	7.698	3.741	18.561
Desembre	4.747	2.307	11.446
Gener	3.592	1.746	8.662
Febrer	6.158	2.993	14.849
Març	5.517	2.681	13.302
Abril	2.694	1.309	6.496
Maig	2.438	1.185	5.878
Juny	2.566	1.247	6.187
Juliol	6.415	3.118	15.468
Agost	2.053	998	4.950
Setembre	3.849	1.871	9.281
Total	53.629	26.062	129.308

En segon lloc, l'anàlisi del volum d'usuaris a les biblioteques si que ha pogut ésser elaborat en base a dades de les biblioteques d'ambdues universitats. El volum total de visites resultant ha estat durant el curs 1999/2000 de **6.798.453** visitants (taula 20 i gràfic 1), el que dona una mitjana mensual de 566.538 visitants, repartits entre les 10 biblioteques de la UB i les 5 biblioteques de la UPC. De la distribució mensual el màxim es dona al més de maig, amb 943.527 visites, mentre que el mínim es dona al juliol amb quasi 178.000 visites. El màxim correspon al període previ a exàmens, mentre que el mínim curiosament, no es dona al més d'agost.

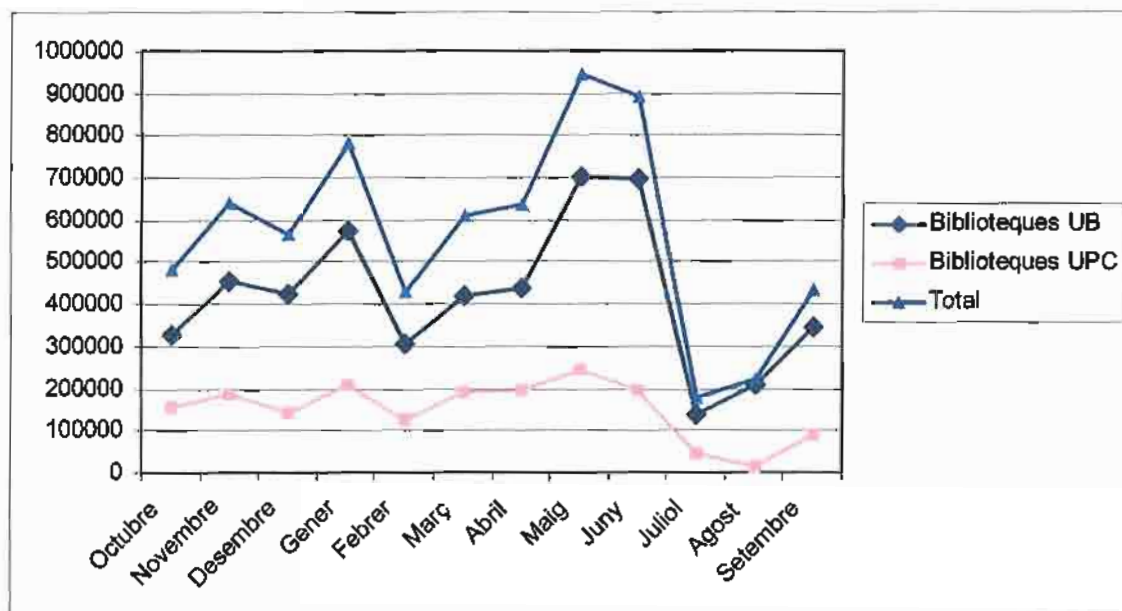
Taula 20. Volum de visitants a les biblioteques de la UB i la UPC al Portal del Coneixement.

<i>Distribució Mensual</i>	<i>Biblioteques UB</i>	<i>Biblioteques UPC</i>	<i>Total</i>
Octubre	325.486	154.156	479.642
Novembre	455.401	185.536	640.937
Desembre	421.728	141.063	562.791
Gener	571.527	208.751	780.278
Febrer	303.084	125.096	428.180

²⁴ Per obtenir aquesta xifra, s'ha multiplicat el nombre total de personal extern (els que treballen en els serveis de neteja, seguretat i restauració) que acudeix diàriament al servei d'esports pel nombre de dies de cada mes i finalment s'han sumat els resultats dels dotze mesos.

Març	417.278	190.144	607.422
Abril	437.155	196.028	633.183
Maig	702.490	241.037	943.527
Juny	694.788	194.754	889.542
Juliol	135.427	42.550	177.977
Agost	208.348	13.095	221.443
Setembre	345.047	88.484	433.531
Total	5.017.759	1.780.694	6.798.453

Taula 20. Volum de visitants a les biblioteques de la UB i la UPC al Portal del Coneixement.

S'ha de remarcar també que hi ha una gran diferència entre el nombre d'usuaris a les biblioteques de la UB respecte de les biblioteques de la UPC, en la primera es concentren el 73,8% dels visitants, més de 5 milions, mentre que a les de la UPC reben el restant 26,2% dels visitants, concretament, 1.780.694. En concret, la biblioteca anomenada General del Primer Nivell a la Universitat de Barcelona, que correspon a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales, rep més de 950.000 visitants anuals, essent la biblioteca amb més usuaris del Portal del Coneixement. També s'han de destacar els més de 700.000 visitants de la biblioteca del Campus Nord de la UPC i la de Geografia i Història-Art de la UB (taula 21).

Taula 21. Volum de visitants a les diferents biblioteques de la UB i la UPC al Portal del Coneixement.

<i>Biblioteques UB</i>	<i>Total</i>
Filosofia	225.657
Geografia-Història-Art	708.020
Dret	639.290
Econòmiques	488.538
Empresariales	672.089

General Primer Nivell	954.482
Biologia	408.565
Física-Química	634.237
Geologia	286.881
Farmàcia (en obres durant el curs 1999/2000)	0
Total	5.017.759
<i>Biblioteques UPC</i>	<i>Total</i>
Campus Nord	789.464
Matemàtiques	78.053
Arquitectura	343.296
Enginyeria	468.551
Politécnica	101.330
Total	1.780.694

4. ELS TOTAL DE TREBALLADORS I USUARIS

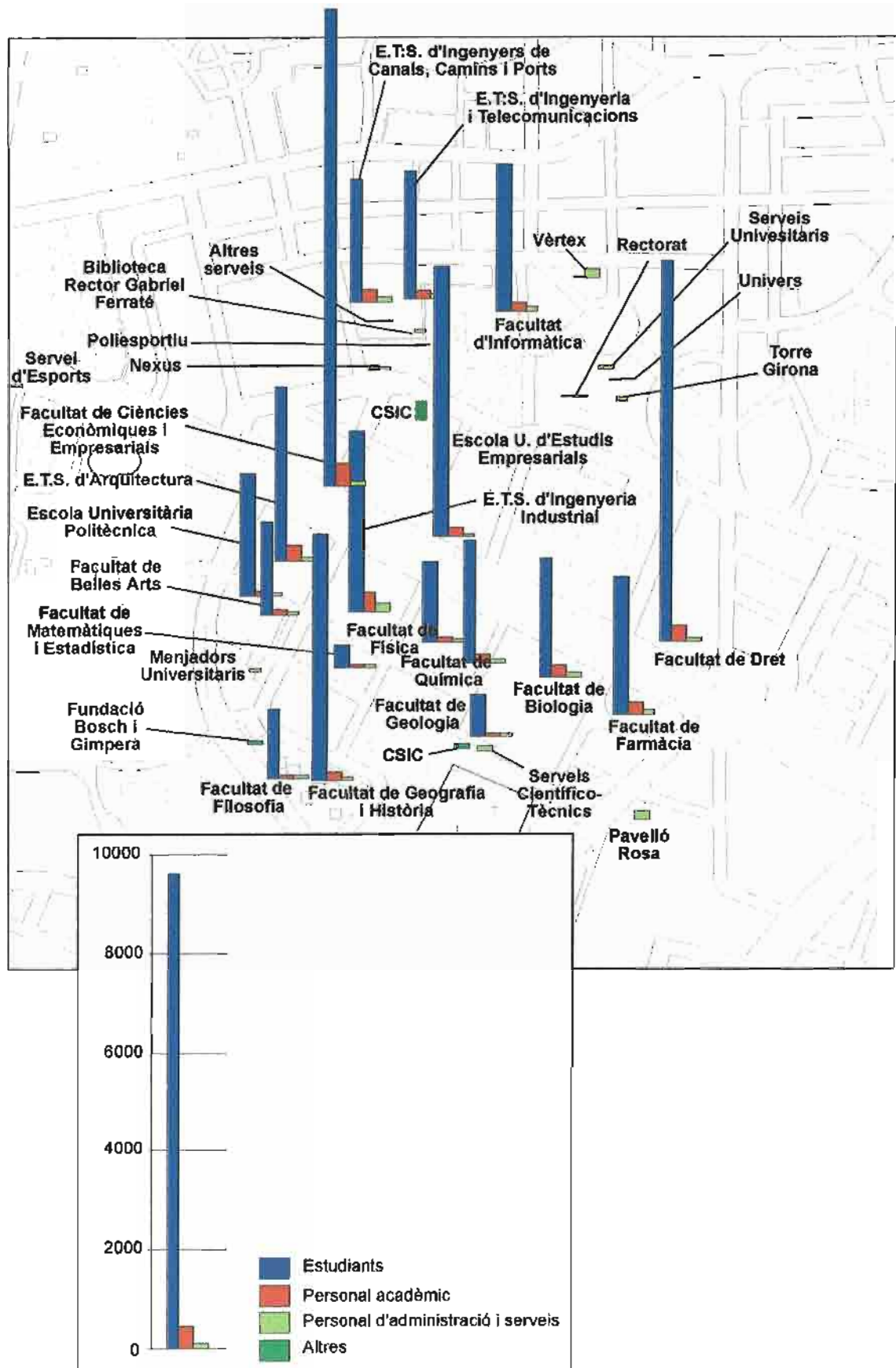
La importància d'aquesta àrea concreta de la ciutat de Barcelona, el Portal del Coneixement, valorada a partir del nombre de persones que hi treballen o l'utilitzen i que està relacionada amb les facultats i serveis que s'hi localitzen, queda fora de dubte. Per als seus **30.246** habitants de dret, s'ha vist que cal comptar **66.301** treballadors -bona part d'ells s'hi desplacen de forma diària- més uns **7.093.453** usuaris anuals (19.434 per dia) que acudeixen a aquesta àrea, el que significa que el nombre de persones que hi acudeix de forma diària²⁵, malgrat les diferències que hi puguin haver entre els diversos mesos de l'any i els diversos dies de la setmana, quasi triplica al nombre de residents. Aquest fet mostra clarament les necessitats infraestructurals que afecten el sector i l'urgència d'aplicació de les mesures que prevegui el Pla Director en marxa.

D'altra banda, també s'ha vist que l'àrea d'influència del Portal del Coneixement abasta tot Catalunya, molt especialment les comarques que formen part de la Regió Metropolitana de Barcelona. Dins d'aquestes, els municipis més propers al de Barcelona són els que aporten un major volum de persones, i dins del propi municipi de Barcelona, aquells sectors més propers a l'àrea del Portal, són els que en mantenen una relació més directa. Per tant, els serveis universitaris que es localitzen a l'àrea del Portal, no només són capaços de generar unes dinàmiques en aquesta pròpia àrea, com era lògic de preveure, sinó que extenen la seva influència cap a diversos territoris del municipi barceloní, amb diferent intensitat, cap a la seva Regió Metropolitana i fins i tot al conjunt de Catalunya. Aquestes dades, que són resumides en els mapes 46, 47, 48 i 49, donen testimoni de la importància estratègica del Portal del Coneixement de la ciutat de Barcelona.

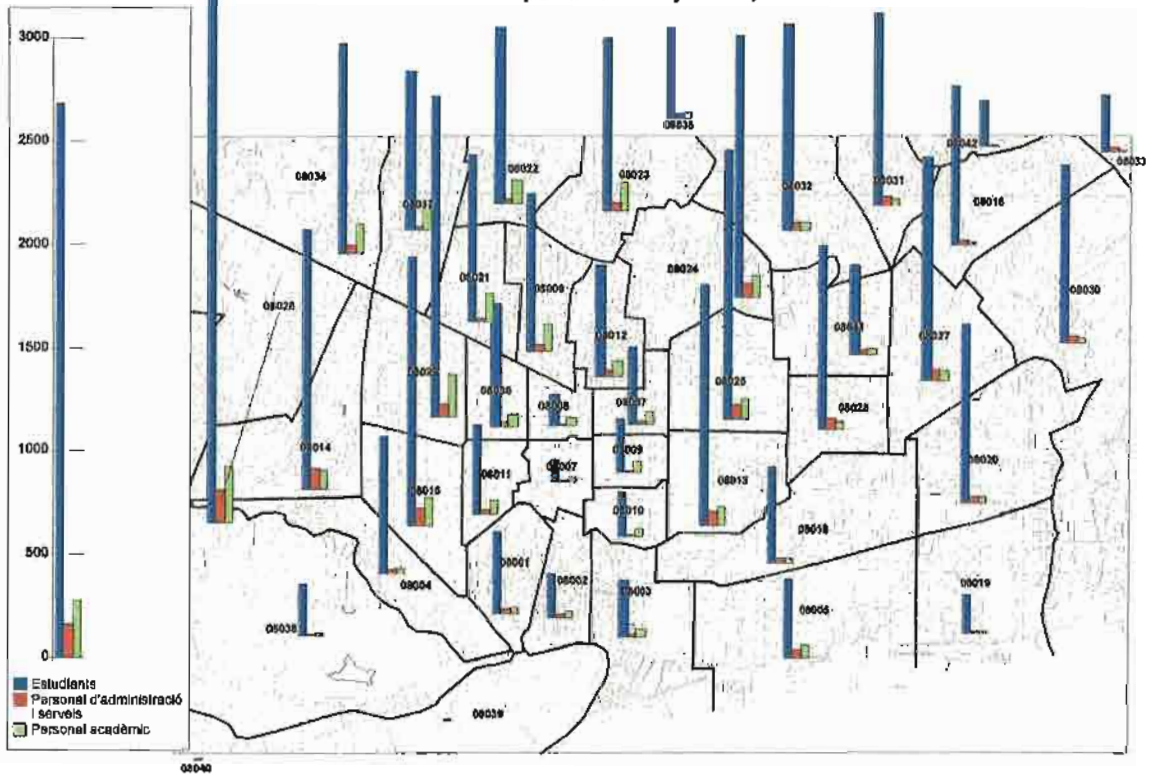
---

²⁵ Cal tenir en compte que aquest nombre de població és el resultat de sumar dues xifres que d'alguna forma no es poden sumar. Per una banda, el nombre de treballadors, en els que s'hi inclou els estudiants, el personal acadèmic i el personal d'administració i serveis, si que es pot assumir que acudeixen al seu lloc de treball diàriament. Però per altra banda, el nombre d'usuaris de les biblioteques i el servei d'esports, no està clar, sobretot en el primer cas, que el nombre de visites sigui igual al nombre d'individus (pot ser que una persona acudeixi a la biblioteca més d'una vegada al dia, i per tant serà comptada tantes vegades que hi acudeixi), a més pot ser que els que acudeixen a les biblioteques o servei d'esports ja hagin estat comptats com personal treballador. Malgrat tot, aquesta xifra si que pot donar una idea al voltant del nombre de població que diàriament es desplaça a l'àrea del Portal del Coneixement.

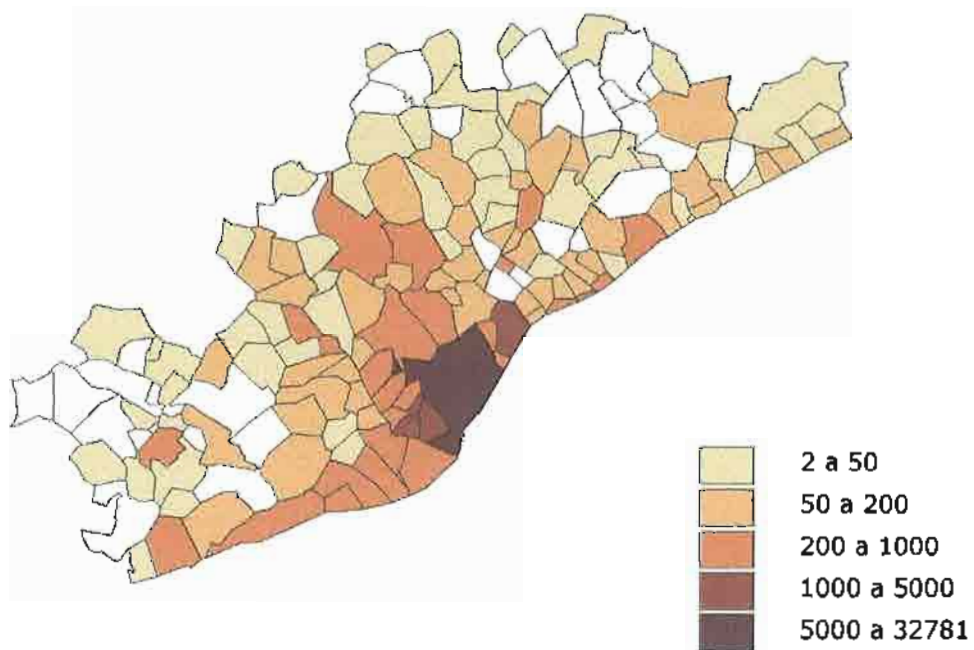
Mapa 46.- Total d'usuaris per centre, 1999-2000

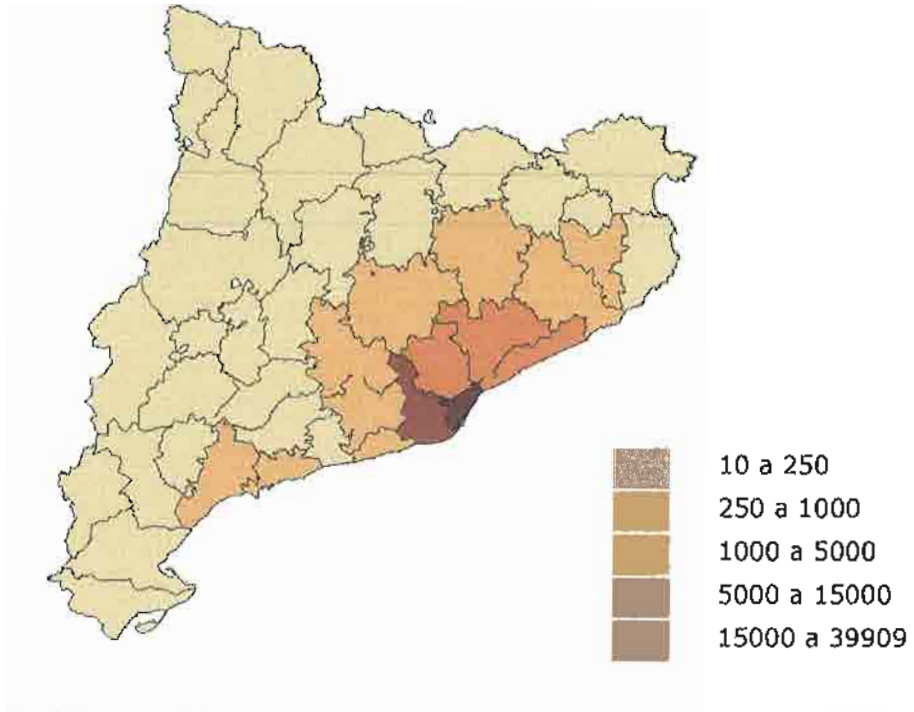
Mapa 47.- Total d'usuaris residents al municipi de Barcelona, per districtes postals, 1999-2000

Mapa 48.- Municipi de residència del total d'usuaris

Mapa 49. Total d'usuaris de l'àrea del Portal

5.- BIBLIOGRAFIA CITADA

Bohigas, O., 1990: "El Campus universitari de Pedralbes", a AA.VV. *Història de la Universitat de Barcelona*. Edicions Universitat de Barcelona, Barcelona.

Carreras, C. (en premsa): *Universitat i Ciutat*. Edicions Universitat de Barcelona, Barcelona.

Martínez i Rigol, S., 2000: *El retorn al centre de la ciutat. La reestructuració del Raval entre la renovació i la gentrificació*. Tesi doctoral inèdita.

Permanyer, Ll., 1996: *Biografia de la Diagonal*. Edicions La Campana, Barcelona.

SUMARI

0. Introducció	2
1. La població resident	9
2. Els treballadors del Portal	17
2.1. Personal acadèmic	17
2.2. Personal d'administració i serveis	24
2.3. Estudiants	31
2.4. Treballadors d'altres serveis	46
3. Els usuaris del servei d'esports i les biblioteques	48
4. El total de treballadors i usuaris	52
5. Bibliografia citada	56